

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

75 nci Birleşim

17 . 3 . 1967 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	286	3. — Tunceli Milletvekili Hasan Ünlü'nün, seçim çevresinde başgösteren kızamık hastalığının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dair demeci	289:290
2. — Gelen kâğıtlar	286	4. — Parti grupları Başkanvekillerinin, Millet Meclisinin 29 . 3 . 1967 Çarşamba gününe kadar tatil yapmasına dair önergesi (4/173)	322
3. — Yoklama	287	5. — Görüşülen işler	290
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	287,322	1. — İş kanunu tasarısı ve Tarım, Ulaştırma, Sanayi, Millî Savunma, Sağlık ve Sosyal Yardım, Bayındırlık, İçişleri, Ticaret, Adalet, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 2 şer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/232) (S. Sayısı : 160)	290:322
1. — Ağrı Milletvekili Abdülbâri Akdoğan'ın, Türkiye'de boraks madenlerinin yabancı firmalara değil, Hükümet eliyle işletilerek satılması gerektiğine, dair demeci	287:288		
2. — Ordu Milletvekili Kemal Şensoy'un, 1966 yılı fındık stoklarının eritilmesi, 1967 ürününün idrak mevsimine tedbir alınarak girilmesi ve Fiskobirliğin ıslah edilmesi lüzumuna dair demeci	288:289		

1 - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Kurşehir Milletvekili Mehmet Güver, 440 sayılı Kanunun esprisi içinde yapılan mecburi zamarlardan cesaret alan bâzı tacirlerin haksız fiyat artışları yaptıklarına, bu konuda gerekli tedbirlerin alınmasına,

Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'da, Gemlik Suni İpek Fabrikasının tevsii işinin durdurulup durdurulmadığının açıklanmasına dair gündem dışı demeçte bulundular.

Sayın üyelerden bâzılarına Başkanlık tezkeresinde gösterilen sürelerle izin verilmesi kabul olundu.

İş kanunu tasarısının maddeleri üzerinde bir süre görüşüldü.

17 . 3 . 1967 Cuma günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşime saat 19,02 de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
İsmail Arar

Kâtip
Manisa
Önal Şakar

Kâtip
Kars
Muzaffer Şamiloğlu

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Çankırı Milletvekili Dursun Akçaoğlu'nun, Bakanlık bünyesi içinde ek görev ve vekâlet

üzeri alan personele dair yazılı soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (7/349)

2. - GELEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, 3491 sayılı ve 24.6.1933 tarihli Teprak Mahsülleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A/2) bendinin tadiline dair kanun teklifi. (2/467) (Ticaret ve Plân komisyonlarına)

2. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun değişik 89 ncu maddesinin de-

ğiştirilmesi hakkında kanun teklifi. (2/468) (Maliye ve Plân komisyonlarına)

Cumhuriyet Senatosundan Gelen İşler

3. — Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 4 ncu maddesinin (D) fıkrasının değiştirilmesi ve bu kanuna yeni maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı. (1/123) (Millet Meclisi Geçici Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İsmail Arar

KÂTIPLER : Muzaffer Şamiloğlu (Kars), Önel Şakar (Manisa)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 75 nei Birleşimini açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Otomatik cihazla yoklama yapılacaktır.

Sayın üyelerin lütfen kabul düğmelerine basmalarını rica ederim.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Gerekli çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Ağrı Milletvekili Abdülbâri Akdoğan'ın, Türkiye'de boraks madenlerinin yabancı firmalarca değil, Hükümet eliyle işletilerek satılması gerektiğine dair demeci.*

BAŞKAN — Ağrı Milletvekili Sayın Abdülbâri Akdoğan, Türkiye'deki boraks madenlerinin millileştirilmesi hakkında gündem dışı söz istemiştir. Kendilerine bu konuda söz veriyorum.

Buyurun Sayın Abdülbâri Akdoğan.

ABDÜLBÂRİ AKDOĞAN (Ağrı) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Türkiye'deki madencilik en mühim konusunu teşkil eden ve bugün dünyada en mühim rezervlere sahip bulunan Türkiye'nin, Boraks madeni üzerindeki tutumu ne olmalıdır?

Muhterem arkadaşlar, Koloamanit yahut Boraks madeni diye anılan Kalsiyum yahut Sodyum Boraks madeninin bugün Güney Amerika'da, Asya, Hindistan ve İran'da ve ondan sonra memleketimizde olmak üzere, dünya üzerinde belli başlı üç - dört yerde ve bilhassa en büyük rezervleri Türkiye toprakları üzerinde bulunmaktadır. Evvelâ Emet civarında bulunan ve bugün Etibank tarafından ve İngilizlerin BCL Firması tarafından işletilmekte olan Kolamanit madeninden sonra son zamanlarda MTA tarafından yapılan araştırmalar neticesinde Calcium Boraksdan çok daha kıymetli bulunan, damar kalınlığı 150 metrenin üzerinde olan, 400 - 500 milyon

ton rezervi tesbit edilen Eskişehir'deki boraks madeni dünya çapında, biraz evvel de arz ettiğim gibi, büyük yeri işgal etmektedir. Yalnız son zamanda Etibank'ın ve Hükümetin üzerinde titizlikle durduğu, İngiliz BCL Firmasının, âdetta dünya üzerinde bir tröst yaratma durumundan vaz geçirme kararı, memleket çapında çok yerinde olmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, 1958 yılında 397 liraya tonu satılan boraks madeni, İngiliz BCL firmasının dünya üzerinde yaratmaya çalıştığı tröst yüzünden maalesef bugün 210 liraya satılmaktadır. Etibankın aldığı son kararlar bu, sık sık bâzı arkadaşların değindikleri «yabancı firmalar memleketi kasıp, kavuruyor» ve «Hükümet bu gibi şeylere el koymalıdır.» şeklindeki sözleri, maalesef her zaman için yerinde değildir. Hükümetin, Etibank'ın son aldığı kararlarla böyle tröst yaratan, memleket içerisindeki yabancı firmaları icabederse tek elle satışını kendi elinde tutmak maksadıyla son bir karara varmış bulunmaktadır. Daha iki gün evvel İtalyanlara 36 dolara tonunu satmak üzere bir anlaşmaya giren Etibank, İngiliz firmasının 22 dolar üzerinden vereceğini İtalyanlara teklif ettiği zaman, Etibank derhal firmanın karşısına geçmiş, biz bu maksat için, memleket içinde tröst bir durum yaratmanız için size bu müsaadeyi vermiş değiliz, diye müdahale etmiştir. Bu arada son bir kararlar Eskişehir'deki kapatmaya çalıştıkları boraks madeninin de işletme ruhsatına yerinde olarak Hükümet mâni olmuştur.

Muhterem arkadaşlar, görülüyor ki, memleketimizde bu kadar kıymetli olan bu boraks cevherinin bir yabancı şirket tarafından daha ucuza satılması gayretine Hükümet el koyarak İtalyanlarla yeniden bir anlaşmaya girişmiştir. Bu bakımdan icabederse, Hükümet şayet buna mâni olmazsa dahi, hiç olmazsa bu İngilizlerin BCL firmasının istihsal ettiği boraks medenini yalnız Hükümet satmak, Hükümetin elinden satılmak üzere girilen bu teşebbüs gayet yerinde, mâkul görülmekle ilgili bakanlığın ve Hükümetin bu harekoti takdire şayandır.

Muhterem arkadaşlar, yalnız burada çok mühim olan bir mesele de Eskişehir'deki 400 milyon tonun üzerinde bulunan rezervi Hükümet biran evvel kendi uhdesine geçirerek çok kıymetli olan ve dünya çapında ender bulunan bu madeni kendisinin çalıştırması çok yerinde ve isabetli olacaktır.

Huzurlarınızı bu maksat için işgal etmiş bulunuyorum. Saygılarımla.

2. — *Ordu Milletvekili Kemal Şensoy, 1966 yılı fındık stoklarının eritilmesi, 1967 ürününün idrak mevsimine tedbir alınarak girilmesi ve Fiskobirliğin islah edilmesi lüzumuna dair demeci*

BAŞKAN — Ordu Milletvekili Sayın Kemal Şensoy, 1966 yılı fındık stoklarının eritilmesi ve 1967 yılı mahsulünün idrak mevsimine huzurla girilebilmesi için âcilen alınması muktezi tedbirler hakkında gündem dışı söz istemiştir. Buyurunuz Sayın Kemal Şensoy.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Dünya fındık istihsalinin, istihlâk hacminin dışına çıkması ve memleketimizin fındık ihracatının zor bir devreye girmesi, klâsik fındık ihracatına yeni yeni problemler getirmektedir. Bu problemler gün ışığına çıkarmak için geçen seneki fındık fiyat politikasını tekrar ele almak gerekir. Geçen sene millî fındık fiyat politikamızın ana gayesi optimal fiyatı elde etmektir ve bunda da muvaffak olunmuştur. Optimal fiyat, en çok satan fiyat değildir, memlekete en çok döviz getiren fiyattır. Optimal fiyat tesbit edilirken göz önünde tutulacak ana unsur talep elâstikiyetidir. Fındığın talep elâstikiyeti yüzde üç olup, diğer maddelerle karşılaştırılırsa çok düşük olduğu ortaya çıkar. Yani bu demektir ki, düşük fiyat politikası takibettiğimiz takdirde, fındık istihlâkında ancak

yüzde üç bir artma olacaktır. Memleketimizin döviz ihtiyacı, mustahsılın hayat standardı göz önünde tutulduğunda fındığa optimal fiyat, yani bâzı çevrelere göre yüksek fiyat koyulmuştur, neticede görüyoruz ki, umumi fındık ihraçında 1964 - 1965 senelerine nisbeten bir gerileme olmuş ve memleketimize fazla döviz kazandırılmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, bunu şu maksatla söylüyorum. Geçen sene yüksek fındık fiyat politikası takibedilirken bâzı çevrelere fındığa düşük fiyat tesbit edilmesi halinde ihracatın daha geniş çapta olacağını iddia etmiştir. Maalesef hâdiseler ve vakıalar bu fikri tekbizetmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, fındık rekoltemizin bâzı seneler dünya istihlâkının iki misli oluşu karşısında, fındığın optimal fiyatını bulmakla sadece fındık problemini çözmüş de olamayız. Optimal fiyata paralel tedbirlerin alınması gerekir.

Biz burada, bu tedbirler üzerinde durmak istiyoruz. Fındık satış politikamızın modern ticaretin anaprensibi olan, dışarıdaki müstehlik külesinin aradığı, seçtiği ve titizlikle istediği üretmek ve işlemek esasına göre ayarlanmasını istiyoruz. Yani istihsal, satıcılığı tabii olmaktır, satıcılık istihsale değil, diğer tâbirle kemmiyet yanında keyfiyet de dikkatle izlenmelidir. Müstehlik farzımuhal fındık ezmesi talebettiği takdirde bu fındık ezmesini verebilecek bir duruma gelmeliyiz.

Muhterem arkadaşlarım, Optimal fiyatı koyarken, bu tedbirlerin alınması, bu malların müstehlikin istediği şekilde gerek dâhilde, gerek ithal edilen memleketlerde işlenmesi, buna paralel olarak reklâmının satış hedefimize erişebileceği şekilde yapılması gerekir.

Muhterem arkadaşlarım, I. G. M. Enformasyon adlı bülteninde; Hamburg Ticaret Ataşesinin bu yoldaki mühim bir fikrini sizlere arz etmeme müsaadenizi istirham ederim. Bu raporda aynen :

«Fındıklarımızın kalite bakımından gerek İtalyan, gerekse İspanyol mallarına nazaran, lezzet bakımından üstünlüğü malûm olduğu cihetle, büyük bir gelişme istidadı gösteren paketli beyazlatılmış ve kavrulmuş fındık sahasında malımızın sürümünü artırmak maksadı ile doğrudan doğruya müstehlik zümreye hitabın ve Türk malının kalitesini belirten reklâm kampanyası

gayet müspet neticeler verecektir. Ticaret Bakanlığında, son zamanlarda müşahede ettiğimiz bu reklâm politikasının daha da hızlandırılmasını ve fındık politikamızı hedefe ulaştırabilecek bir niteliğe kavuşmasını temenni etmekteyiz.»

Yine muhterem arkadaşlarım, mezkûr bülten incelenecek olursa burada sair tedbirler meyanında (Optimal fiyat, fındığımızın % 75 ini işliyen çikolata sanayiinde istikrar sağlandıktan sonra hedefine erişmiştir, geçici krizler bizi tereddüde sevk etmemelidir. Yalnız fındığın istikbal bakımından beyazlatılmış, paketlenmiş, kavrulmuş ve sair imal şekilleri bakımından İtalya'nın ve Fransa'nın bizi bir hayli geri bıraktığını kabul etmeye mecburuz.)

Yine bahsetmiş olduğum raporda bu husus ehemmiyetle ele alınmakta ve şöyle denmektedir.

«İtalyan Fındığı daha çok selefona paketlenmiş ve satılmaktadır. Memleketimizde paketleme suretiyle bu şekildeki ihracata fındık tahsis edilmeli veya normal fındık ihracatından alınacak bir prim bu şekilde ihracata risturn olarak verilmelidir. Hükümetimizin ve alâkalı Bakanlığın bu mesele üzerinde ciddiyetle duracağını tahmin etmekteyiz.»

Ayrıca, muhterem arkadaşlarım, aynı raporda deniliyor ki, «Özürü fındıkların % 70 - 80 nisbette normal malın kullanma sahasına girdiği cihetle, bilhassa büyük mahsul senelerinde, eski yıllarda olduğu gibi, bu fındıkların ihracatında bir tahdide gidilmesi ve ucuz malla normal mal sürüm sahasının kapatılmaması gerekmektedir.» Tatbikatta özürü fındıkların normal ihraç piyasalarına intikal ettirilmesi neticesinde fındık politikamızda birtakım aksaklıkların doğduğunu kabul etmeye mecburuz.

Yine aynı raporun bir bölümünde denmektedir ki: «Bugünkü statüsü ile furya aylarda Fiskobirlik, ortak veya müdahale mübayaası suretiyle bir kısım malı alarak arz fazlalığını önlemeye gayret etmekte ise de, bu çalışmalar yeterli bulunmamakta ve palyatif tedbirlerden ileri gidememektedir.

BAŞKAN — Sayın Şensoy, çok istirham edeceğim sözlerinizi lütfen bağlayınız.

KEMAL ŞENSOY (Devamla) — Bağlıyorum efendim.

Fiskobirlik Statüsünde modern anlamda değişiklik yapılarak, Fiskobirlik, tüccar rekabetinin ortadan kaldırılması, bu maddenin döviz gelirinde mühim bir gelişme sağlayacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, 1966 yılında Fiskobirlik her ne kadar müstahsıldan fındığı 5 liraya mübayaası etmişse de, bugün yapılan hesaplar, yapılan tetkikler sonunda fındığa büyük bir maliyet fiyatının eklendiğini göstermektedir. Fiskobirlik, geçen sene de yine bu kürsüden arz etmiş olduğum gibi, bugünkü hüviyetiyle, bugünkü işleme tarzı ile fındığın istikbalini maalesef karanlık yollara doğru sevk edecektir. Bir stok müessesesinin kurulması Fiskobirliğin bünyesinin yeniden ıslahı ve stok müessesesine meydan verebilecek bir sisteme gidilmesi en ehemmiyetli temennilerimiz arasındadır. Hükümet ve alâkalı Bakanlığın bu noktada hassas davranmasını ehemmiyetle istirham etmekteyiz. Aksi takdirde 1967 yılına girerken 1966 stoklarını eritemediğimizi fındığa düşük fiyat vermek gibi bir politika takibetmek lâzımgeldiği yolundaki, asla tasvibe mazhar olmayacak, yan fikirlerle karşılaşacağız.

Hürmetler ederim.

3. — *Tunceli Milletvekili Hasan Ünlü'nün seçim çevresinde başgösteren kızamık hastalığının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dair demeci.*

BAŞKAN — Tunceli Milletvekili Sayın Hasan Ünlü, seçim çevresinde başgösteren kızamık hastalığı salgını ile ilgili gündem dışı söz istemektedir. Buyurun Sayın Hasan Ünlü.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Sayın Başkan değerli arkadaşlarım. Seçim çevrem olan Tunceli ilinin bazı ilçe ve köylerinde yaygın halde bulunan kızamık hastalığı tehlikesine karşı alınacak tedbirler hakkında görüşlerimi ortaya koymak maksadı ile huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Aziz arkadaşlarım, onaltı gün önce Tunceli ilinin Mazgirt ilçesine bağlı Kızılkale köyünde oturan bir şahsın Ankara'da oturan bir ahabına yazdığı bir mektupta, kızamık hastalığının Mazgirt ilçesine bağlı köylerde yaygın halde olduğu ve mektubu gönderen şahsın oturduğu, sadece Kızılkale köyünde 16 çocuk öldüğünü diğer köylerde de bir hayli çocuk öldüğü ve kızamık hastalığının halen devam etmekte olduğu bildirilmesi üzerine muttali oldum. Muttali olduğum gün Pazar günü olduğundan, Sayın Sağlık Bakanımı

evinden telefonla aradım. Bu malûmatı kendilerine bildirmemden sonra Sayın Bakan Tunceli Sağlık Müdürüne icabeden emri telle vermesi üzerine Mazgirt ilçesi doktoru izinde bulunduğundan, Pertek ilçesi doktoru maiyetinde bir sağlık ekibi ile köylere çıkarılıyor. Böylece kızamık hastalığının Mazgirt ilçesinin bütün köylerinde ve diğer ilçelerinde, bâzı köylerinde yaygın halde olduğu yolundaki iddiamızı, Sağlık Vekâletinin bu yönde görülen faaliyeti ve bâzı gazetelerde çıkan bu mesele hakkındaki haberler, aynı zamanda dün Senaotoda Mazgirt ilçesinde ve köylerinde 70 kişi öldüğüne dair gündem dışı bir konuşma yapan Sayın Senatör Arslan Bora'nın beyanı teyid etmektedir.

Tunceli'de yaygın halde olan kızamık hastalığı dolayısıyla Sayın Sağlık Bakanının ve Bakanın emri üzerine faaliyet gösteren Bakanlık mensuplarının, az da olsa, gösterdikleri alâka ve faaliyetlerinden dolayı kendilerine teşekkür ederim.

Sayın arkadaşlarım halen Tunceli iline bağlı Mazgirt ilçesi ve köylerinde kızamık hastalığı tehlikesi devam etmektedir. Bu tehlike sağlık ekibinin bir defaya mahsus olarak köylere gidip gelmesi ile önlenemiyor. Köylerde ilçe arası ve il arası yollar karla kapalıdır. Vasıta gidip gelemiyor. Hayvan dahi gidemiyor. Bu sebeple, sağlık ekibi köylere çıkmakta ve köylünün de hastasını ilçede ve ilde bulunan doktorun ayağına getirmekte, zorluk çekiyor. Kaldı ki, köylü hastasını doktora yetiştirmek imkânına sahibolsa bile fakirliği sebebiyle tedavi, iğne, ilâç parası olmadığından hastasını doktora götürüyor.

Şu hale göre kızamık hastalığının tehlikelerini önlemek için şu tedbirlerin alınmasını Sayın Hükümetten, bilhassa Sayın Sağlık Bakanı ile Sayın Bayındırlık Bakanından ve Köy İşleri Bakanından rica ediyorum.

1. Tunceli İl Merkezinde bir hastane mevcud olduğu halde bu hastanede ihtisas yapmış bir mütahassıs doktor bulunmamaktadır. Bu

hastaneye her poliklinik için birer mütahassıs doktorun tâyin edilmesi lâzımdır. Sağlık Bakanlığı bütçesi burada görüşülürken «Türkiye'de hiç mütahassıs doktoru bulunmayan kaç hastane vardır ve hangi hastanelerdir? Bu hastanelere mütahassıs bir doktor tâyini düşünülüyor mu?» sorusunu sordumsa da, halen cevabını almış değilim. Şüphesiz doktorsuz tek hastane varsa, o da, Tunceli Hastanesidir.

2. Tunceli ilçelerine, sağlık ocaklarına kâfi miktarda doktor, sağlık memuru, hemşire ve ebe kadrosunun verilerek bu kadrolara tâyin yapılması şarttır.

3. Fakir halkın hastalarını, yaygın kızamık hastalığı göz önüne alınarak, kamu yararı olması sebebiyle bedava tedavi, muayene edilmesini ve ilâç verilmesini istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Ünlü, lütfen biraz ihtisar ederek konuşun efendim vaktiniz doldu.

HASAN ÜNLÜ (Devamla) — 4. 1967 yılı Mart ayından itibaren Tunceli'de sağlık hizmetleri sosyalize faaliyetleri içine girmiş olduğu ve kızamık hastalığı tehlikesi de halen devam ettiği göz önüne alınarak, sağlık hizmetlerinden faydalanmak için, hiç olmazsa, sağlık ocaklarının bulunduğu ilçe ve nahiyelere kadar yolların hemen açılması, onarılması ve yapılması için faaliyetin gösterilmesini Bayındırlık Bakanı ve Bakanlık mensuplarından bekliyoruz. Bu yolların kış programına alınması zaruridir. Aksi takdirde Sağlık Bakanlığı mensuplarından hizmet beklenemez. Bu anda karla kapalı ilçe, bucak ve köy yolları açılmadıkça, kızamık hastalığı salgınını, sırtında ilâç taşıyan ve yaya olarak gezen sağlık ekiplerinin faaliyeti önleyemez.

Bu itibarla Tunceli Karayolları Y. S. E. Şubesi ile Y. S. E. Müdürlüğü emrine kâfi miktarda dozer, greyder, yükleme arabaları ile tahsisatın verilmesini Sayın Hükümetten ve ilgili bakanlardan rica eder, huzurunuzdan saygı ile ayrılırım.

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *İş kanunu tasarısı ve Tarım, Ulaştırma, Sanayi, Millî Savunma, Sağlık ve Sosyal Yardım, Bayındırlık, İçişleri, Ticaret, Adalet, Çalışma ve Plân Komisyonlarından seçilen 2 şer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/232) (S. Sayısı : 160)*

BAŞKAN — Sayın Hükümet ve komisyonun yerini almasını rica ederim.

Sayın Kaya Özdemir, 5 nevi madde hazır mı?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Hayır muhterem Başkanım, bunu bilâhara arz edeceğiz.

BAŞKAN — Dünkü Birleşimde 14 neü maddeye kadar kabul edilmişti. Şimdi 15 neü maddeden görüşmelere devam ediyoruz.

15 neü maddeyi okutuyorum.

Yeni işverenin sorumluluğu

Madde 15. — Süresi belirli olan veya olmayan sürekli hizmet akdi ile bir işverenin işine girmiş olan işçi, akit süresinin bitmesinden önce yahut bildirim öneline uymaksızın işini bırakıp başka bir işverenin işine girerse hizmet akdinin bu suretle bozulmasından ötürü eski işverenin zararından işçinin sorumluluğu yanında, ayrıca yeni işveren dahi aşağıdaki hallerde hâkimin belirteceği derecede sorumludur:

- a) İşçinin bu davranışına, yeni işine girdiği işveren sebebolmuşsa,
- b) Yeni işveren, işçinin bu davranışını bile bile onu işine almışsa,
- c) Yeni işveren işçinin bu davranışını öğrendikten sonra dahi onu çalıştırmaya devam ederse.

BAŞKAN — 15 neü madde ile ilgili verilmiş olan tadil önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

15 neü maddenin birinci fıkrasındaki «İşçinin sorumluluğu yanında, ayrıca yeni işveren dahi» ibaresinin, «Yeni işveren» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ankara	Hatay
Rıza Kuas	Yayha Kanbolat
Tekirdağ	Malatya
Kemal Nebioğlu	Şaban Erik

BAŞKAN — Madde lehinde A. P. Grubu adına Sayın Enver Turgut, buyurun.

ENVER TURGUT (İzmir) — Şahsım adına Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şahsınız adına, bütün söz talepleri böyle mi efendim?

ENVER TURGUT (İzmir) — Grup adına icabederse sonra alacağım.

BAŞKAN — Peki, söz sırası sizin buyurun, madde lehinde.

ENVER TURGUT (İzmir) — Bütün konuslanlardan sonra söz alacağım.

BAŞKAN — Peki efendim. Sayın Köseoğlu, lehinde buyurun.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde iş hayatına yepyeni bir ahlâk kuralı getirmiştir. Bu madde iş hayatında doğruluğa ve dürüstlüğe önem vermiş, işçilerimizin ahlâklı, faziletli birer insan olmasını öngörmüştür. Ahlâk kurallarına, dürüstlüğü riayet etmeyen işçilerimize ve işçileri bile bile bir işyerinden ayırtan, kendi işinde kullanan yeni işverenlere de müeyyide kuymuştur. Bu yeniliği ile maddenin kabul edilmesinde hem sosyal menfaat, hem de iş hayatı bakımından faydalar bulmaktayız. Onun için kanunun bu maddesinin lehindeyim.

BAŞKAN — Efendim madde aleyhinde T. İ. P. Grubu adına Sayın Rıza Kuas buyurunuz.

T. İ. P. GRUBU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; önümüzde bulunan İş kanunu tasarısının 15 neü maddesi, 31 yıl evvel çıkmış İş Kanununun 14 neü maddesi, madde değişikliği yapılmak suretiyle 15 neü madde olarak. 31 sene sonra yine karşımıza aynen, hiçbir değişiklik yapılmadan getirilmiştir. Hiçbir yenilik getirilmemektedir. Eski 3008 sayılı Kanunun 15 neü maddesi muğlaktır. Esesan, yeni işverenin sorumluluğu altında getirilen, eski kanundan buraya aktarılan metin, işverenin sorumluluğu adı altında, fakat işçinin sorumluluğunu yüklemektedir. Nütelim, madde aynen şöyledir: «Süresi belirli olan veya olmayan sürekli hizmet akdi ile, bir işverenin işine girmiş olan işçi, akit süresinin bitiminden önce, yahut bildirim önellerine uymaksızın işi bırakıp bir başka işverenin işine girerse, hizmet akdinin bu suretle bozulmasından ötürü eski işverenin zararından, işçinin sorumluluğu yanında...» yani işverenin sorumluluğu diyor manşette, fakat aşağıya geçildiğinde işçinin sorumluluğunun yanında, yeni işveren dahi sorumludur, diyor.

Şimdi, bir işçi bir iş yerinden ayrılarak başka bir işyerine gitmesinden dolayı, eski işverenin uğradığı zararın ne kadar kısmını işvereni ödeyecektir, ne kadar kısmını işçi ödeyecektir? Madde çok muğlak, karışık, sarahat ifade etmemektedir. 31 senedir yapılan tabbikatta, bu muğlaklıktan, sarahat ifade etmemekten dolayı işçiler zarar görmektedir. 31 sene sonra gelen bu maddeye sarahat vermek için tadil tasarısı vermiş bulunuyoruz.

İşverene, doğrudan doğruya başlığına uygun olarak «işveren dahi sorumludur» cümlesinin çıkarılarak işverenin sorumlu kılınmasını ön görmektedir, değişiklik tasarımız. Esasında komisyon iştirak ederse bu başlığa uygun olarak işçinin sorumluluğunun tamamen buradan çıkarılması icap eder. İşçiler çalıştıkları iş yerinde ücretlerinin azlığı dolayısıyla veyahut işverenlerin sendikalara girmeyi, işçilerin sendikalara girmesini önlemek veyahut türlü çeşit bahanelerle işçilere yaptıkları baskıdan, çalıştırdıkları işten memnun olmıyarak ayrılıpta başka bir işyerine gidip çalışmalarından dolayı eski işverenin gelişigüzel, bu işçi benden ayrılmıştır binaenaleyh şu kadar beni zarara sokmuştur demek suretiyle işçiden zarar ziyan talep etmesine dair bir maddedir. İşçinin, günlük kazancı ile geçinen bir işçinin eski işverenin zarar ve ziyamını karşılamak üzere işçiden bir zarar ziyan talebetmesi ne dereceye kadar doğru olur, sayın milletvekillerinin insafına bırakıyorum. Eğer komisyon iştirak ederse, işçinin sorumluluğunun tamamen buradan çıkarılması icabeder. 31 sene evvelki kanunun maddesinin aynen buraya aktarılmasıdır. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Şadi Binay.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Lehinde.

ŞADI BINAY (Bilecik) — Muhterem arkadaşlarım, 15 nci madde yeni bir iş emniyeti ve iş ahlâkının teessüsüne tatbikatta hakikaten yardım edecek olan bir maddedir. İşçi hizmet akdinin bitmesinden evvel veyahut bildirimde bulunmadan bir işyerini terk ediyor ve o işyerinin plânını ahengini, nizamını elbette ki bozuyor. Bu takdirde işverenin her zaman zarara uğraması mukadderdir. Bunu nizama bağlayan bir maddedir. Tabiatıyla burada hem işi bırakan işçi, hem de yeni işveren bir sorumluluk altına gireceklerdir. Böylece müesseseler, yahut işyerlerini birbirlerinden işçi kaçırma, birtakım tavizler vermek suretiyle işçi kaçırma, işçi çalma, işçi alma durumundan çıkmış olacaklardır. Bu bakımdan madde, hakikaten yerinde hazırlanmıştır. Aneak, bir de şunu düşünelim: Devlete ait işyerinde aynı umum müdürlüğe bağlı iki tane fabrika var. Bu fabrikalardan birinden gidip

diğeri girerse o takdirde ne olacaktır? Fabrikaların bağlı bulunduğu umum müdürlük, aynı umum müdürlük, işveren, aynı işveren. Bu bakımdan böyle bir hadise çıktığı takdirde durumun ne olacağı, hâkimin ne şekilde bir kıstas kullanacağı calibi dikkattir.

Öbür taraftan işçinin sorumluluğu yanında, yeni işveren sorumluluğunun derecesi de hâkimin takdirine bırakılmıştır. Onun için maddede zararın yüzde 50 si işçiden, yüzde 50 si yeni işveren tarafından tazmin edilir diye, bir hüküm getirilmesi zaten yerinde olmazdı Çünkü, bu zarar nisbetleri tamamen iş yerine ve işin hususiyetine bağlı ve belki birçok bölümlerde ayrı ayrı kıstas'a tabi tutulacak miktardadır. Bu itibarla, hâkimin takdirine bırakılması bence yerinde olmuştur. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Enver Turgut.

ENVER TURGUT (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, biraz evvel İşçi Partisinin sayın sözcüsü 15 nci maddenin aleyhinde konuştular ve beyanlarında şunu ifade ettiler : «Bir işveren eski işveren bir işyerini devrederse, yeni işverenin bu çalıştırdığı işçilerin durumunda bir değişiklik yapar ve bundan dolayı aşağıda yani, şu maddenin A, B ve C bentlerinde işçi sorumlu kılınmaktadır.» Şimdi bu durum karşısında şu maddenin yazılış şekline göre işçi de, işveren de aynı derecede sorumludur. Binaenaleyh, ikisinin hakları eşit şartlar içerisinde kaleme alınmıştır, madde gayet güzel hazırlanmıştır ve yerindedir; arz ederim. Hümetlerimle.

BAŞKAN — Madde aleyhinde Sayın Reşat Özarda... Yok. Üzerinde Sayın Hilmi İşgüzar buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Muhterem milletvekilleri, 15 nci madde üzerindeki görüşlerimi arz etmeye çalışacağım. Temas etmek istediğim bir noktayı benden önce konuşan Şadi Binay arkadaşım işaret ettiği için, bu noktaya işaret etmek suretiyle 1 - 2 noktanın aydınlanmasını bilhassa Komisyonda vazifeli arkadaşlardan istihham edeceğim.

Kanunun 15 nci maddesi işvereni ve aynı zamanda işçiyi himaye etmek gibi bir gaye gütmektedir. Esasen hem işçiyi, hem de işvereni

himaye edecek şekilde, objektif kıstaslara göre kanunların tedvin edilmesi esastır. Burada işçi bir iş akdine rağmen bu akdin esaslarını ihlâl etmek suretiyle bir başka yere giderse, kendisi sorumlu olmakla beraber «Ayrıca yeni işveren dahi aşağıdaki hallerde hâkimin belirteceği derecede sorumludur :

İşçinin bu davranışına, yeni işine girdiği işveren sebebolmuşsa,

Yeni işveren işçinin bu davranışını öğrendikten sonra dahi onu çalıştırmaya devam ederse» kaydı vardır. Evvvelâ hâkimin belirteceği esas nedir? Hâkim, re'sen her hangi bir işverenin, yani eski işverenin, işçinin o işyerinden ayrılmasından dolayı uğradığı zararın derecesini ne şekilde tâyin ve tesbit edecektir? Bu bir ceza dâvası değil ki, hâkim doğrudan doğruya re'sen bu meseleyi hallötsin, hukukî bir meseledir. Hukukî bir sorumluluk olduğuna göre, bunun tâyin ve tesbitindeki derece ne olacaktır? Bu hususun tasrihini bilhassa istirham ediyorum bu bir.

İkincisi; işveren müesseseler,Devlet müesseseleridir. Devlet müesseselerinde, meselâ Tarım Bakanlığının kendi müesseselerinde, fabrikalarında çalışan işçiler vardır, bir fabrikadan diğer fabrikaya girerse veyahut da fabrikalar ayrı olduğuna göre, müesseselerin bağlı bulunduğu bakanlıklar dışında ayrı Bakanlığa bağlı olduğuna göre, böyle haller zuhur ettiği takdirde durum ne olacaktır? Bunun zapta geçmesi ve ileride tathikata esas olmak üzere Sayın Komisyonun burada fikirlerini sarahaten belirtmesi bakımından bu maddenin üzerinde söz almış bulunuyorum. Kendilerinden bu hususun tasrihini istirham eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Maddenin lehinde Sayın Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bu 15 nci madde eski kanunun 14 ncü maddesinin aynıdır, aynı esasları muhafaza etmektedir ve gayet tabii bir şeydir. «Yeni işverenin sorumluluğu» başlığını taşımaktadır. İşveren akdini çözerken, yani işçinin işine nihayet verirken öneller kullanmak, müddetler kullanmak mecburiyetindedir, hod behod bir işçi vatandaşı kapı dışarı atamamaktadır. Belirli süreler konmuştur, bu, işçinin lehinedir. Bunun yanında işverenin ve işçinin de sorumluluğu vardır. Yani, biz öyle bir düzen kabul edeceğiz

ki, o düzende işveren işçiyi çıkarırken, kendisine muayyen zamanlara göre, çalıştığı senelere göre 2 hafta, 3 hafta, 5 hafta mehil verecek ve onun parasını ödiyecek, iş arama imkânları tanyacak. İşçiye gelince, işçi istediği zaman çıkıp gidecek, böyle şey olmaz arkadaşlar. Böyle bir şey Türk işçisinin de istediği bir şey değildir. Yani Türk işçisi tarafından böyle bir teklif gelmemiştir. Türk işçisi, ben fabrikada çalışayım, işveren birtakım kayıtlar altına girsin, fakat ben işverenin en sıkışık bir zamanında fabrikayı terk edip gideyim ve bunun karşılığında mesul olmayayım, yok böyle bir şey. Bizim Anayasamız böyle bir sistemi katiyen kabul etmez. Bizim Anayasamız sosyal adaleti, sosyal Devleti gerçekleştirirken işverenin de, işçinin de toplumun içinde değer olduğunu, eşdeğer olduğunu kabul eden bir sistem içindedir.

Burada bir tadil teklifi görüyoruz, zannediyorum ki, İşçi Partisi tarafından yapılmış olan bir tadil teklifi, bu tadil teklifinde işveren mesul olsun, yani işçiyi ayartıp alan işveren mesul olsun ama, işçi mesul olmasın. Arkadaşlar, bu adalete, akıl ve mantık prensiplerine tamamen aykırı, haksız bir istektir. Madde doğrudur, maddenin kabulü lâzımgelir.

Saygılarımla

BAŞKAN — Yeterlik önergesi geldi, komisyon adına görüşecek misiniz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Sayın Başkan, görüşen arkadaşlarımız madde üzerinde yeteri derecede konuştular. Lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Konuşmuyorsunuz. Yeterliği okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

15 nci madde üzerinde kâfi derecede görüşme yapılmıştır. Kifayetini arz ve talebederim.

İzmir

Enver Turgut

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul ednlr... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

15 nci madde ile ilgili olarak verilen tadil önergesini tekrar okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Rıza Kuas ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

15 nci maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16 nci maddeyi okutuyorum.

İşçinin bildirimsiz fesih hakkı

Madde 16. — Süresi belirli olsun veya olmasın sürekli hizmet akitlerinde işçi, aşağıda yazılı hallerde dilerse akdi sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin bozabilir.

I - Sağlık sebepleri :

a) Hizmet akdinin konusu olan işin yapılması sözleşme sırasında bilinmeyen ve işin mahiyetinden doğan bir sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olursa,

b) İşçinin sürekli olarak yakından ve doğrudan doğruya buluşup görüştüğü işveren, yahut başka bir işçi bulaşıcı veya işçinin işi ile bağdaşmayan bir hastalığa tutulursa,

II - Ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymıyan haller ve benzerleri :

a) Hizmet akdi yapıldığı sırada bu akdin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek veya sözler söylemek gibi hallerle işveren, işçiyi yanıltırsa,

b) İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler veya davranışlarda bulunursa,

c) İşçi, işverenin evinde oturmakta ise, bunların yaşayış tarzları genel ahlâk bakımından düzgün olmazsa,

ç) İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler, yahut işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse, yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnat veya ithamlarda bulunursa,

d) İşveren tarafından işçinin ücreti kanun hükümleri veya iş sözleşmesi şartları gereğince hesabedilmez veya ödenmezse,

e) Üretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafın-

dan işçiye, yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa, yahut iş şartları esaslı bir tarzda değişir, başkalaşır veya uygulanmazsa; (Sözleşmelere bu fıkradaki haller hakkında başka türlü kayıt konmama şartıyla)

III - Zorlayıcı sebepler :

İşçinin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süre ile işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler ortaya çıkarsa.

BAŞKAN — 16 nci madde üzerinde verilmiş tadel önergesi yoktur, bu itibarla okunan 16 nci maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 ci maddeyi okutuyorum.

İşverenin bildirimsiz fesih hakkı

Madde 17. — Süresi belirli olsun veya olmasın sürekli hizmet akitlerinde işveren aşağıda yazılı hallerde, dilerse hizmet akdini sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin bozabilir.

I - Sağlık sebepleri :

a) İşçinin kendi kastından veya derli toplu olmıyan yaşayışından yahut içkiye düşkünlüğünden doğacak bir hastalığa veya sakatlığa uğraması halinde, bu sebeple doğacak devamsızlığın ardı ardına üç iş günü veya bir ayda beş iş gününden fazla sürmesi,

b) İşçinin bulaşıcı veya işi ile bağdaşmayacak derecede tiksinti verici bir hastalığa tutulduğunun anlaşılması,

(a) fıkrasında sayılan sebepler dışında işçinin kendi kusuruna yükletilmeyen hastalık, kaza, doğum ve gebelik gibi hallerde işveren için hizmet akdini bildirimsiz bozma hakkı : Hastalık işçinin işyerindeki çalışma süresine göre 13 nci maddedeki bildirim önelerini altı hafta aşmasından sonra doğar. Doğum ve gebelik hallerinde bu süre 70 nci maddedeki sürenin bitiminde başlar. Ancak işçinin işine gidemediği süreler için ücret işlemez.

II - Ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymıyan haller ve benzerleri :

a) Hizmet akdi yapıldığı sırada bu akdin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde bunların

kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler veya sözler söyliyerek işçinin işvereni yanıltması,

b) İşçinin, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve numusuna dokunacak veya ahlâkını bozacak sözler sarf etmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnatlarda bulunması,

c) İşverenin evinde oturan işçinin yaşayışının o evin âdabına ve usullerine uygun veya genel ahlâk bakımından düzgün olmaması,

g) İşçinin, işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka bir işçisine sataşması veya gözdağı vermesi yahut 77 nci maddede aykırı hareket etmesi,

d) İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması,

e) İşçinin işyerinde, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmiyen bir suç işlemesi,

f) İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki gün veya bir ay içinde iki defa her hangi bir tatil gününden sonraki işgünü, yahut bir ayda üç iş günü işine devam etmemesi,

g) İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmaması,

h) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işverenin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makinaları, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri on günlük ücretinin tutarı ile ödeyemeyecek derecede hasara veya kayba uğratması.

II - İşyerinde işçiye bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması.

BAŞKAN — 17 nci madde üzerinde verilmiş 4 tadil önergesi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

17 nci maddenin tasarından çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ankara	Hatay
Rıza Kuas	Yahya Kanbolat
Tekirdağ	Malatya
Kemal Nebioğlu	Şaban Erik

Millet Meclisi Başkanlığına

17 nci maddenin 2 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«II - Ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan haller :

a) İşçinin işyerinde içki içmesi,

b) İşçinin işyerinde hırsızlık yapması,

c) İşçinin işyerinde 7 günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmiyen bir suç işlemesi,

ç) İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına 3 gün veya bir ay içinde 2 defa her hangi bir tatil gününden sonraki işgünü, yahut bir ayda 5 işgünü işine devam etmemesi,

d) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işverenin malı olun veya malı olmayıp da eli altında bulunan makinalar, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri 10 günlük ücretinin tutarı ile ödeyemeyecek derecede hasara veya kayba uğratması.»

Ankara	Hatay
Rıza Kuas	Yahya Kanbolat
Tekirdağ	Malatya
Kemal Nebioğlu	Şaban Erik

Millet Meclisi Başkanlığına

17 nci maddenin 2 nci bendinin sonuna aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederiz.

«Yukarıdaki bendlerde yazılı fiilleri işlediği iddia edilen işçinin işine son verilmeden evvel bu fiillerin işlenip, işlenmediğinin tespiti için, işveren mahallî iş mahkemesine müracaat eder. Mahkeme kararı olmadan işveren işçiyi işinden çıkaramaz.»

Ankara	Hatay
Rıza Kuas	Yahya Kanbolat
Tekirdağ	Malatya
Kemal Nebioğlu	Şaban Erik

Millet Meclisi Başkanlığına

17 nci maddenin 3 nci bendinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ankara	Hatay
Rıza Kuas	Yahya Kanbolat
Tekirdağ	Malatya
Kemal Nebioğlu	Şaban Erik

BAŞKAN — Efendim, söz alan bâzı arkadaşların isimleri yanında lehte ve aleyhte olduğu yazılmamış. Bunun tavrı için soracağım.

Sayın Nebioğlu siz aleyhte, Sayın Talât Köseoğlu sizinki lehte mi efendim?

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Evet efendim.

BAŞKAN — Sayın Hilmi İşgüzar sizin ki?

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Üzerinde.

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Talât Köseoğlu, buyurun.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Tadil önermelerini dikkatle dinledik. Bu tadil önermeleri o kadar garip, o kadar acı ki, eğer bunlar kabul edilirse iş hayatı tamamen felce uğrar ve iş hayatının felce uğraması halinde de işçi bir istifade etmez, öyle tahmin ediyorum işçi zarar görür.

Bu maddenin tamamen kaldırılması teklifi, biraz evvel söylediğim gibi iş hayatında anarşi yaratır, anarşinin de kimlerin işine yaracağı hepimizin malûmudur. İşçinin süresinin bitiminden önce, işverenin bitiminden önce çıkaracağı halleri bu madde derpiş etmiştir. Bu madde, 16 nci maddede işçinin lehinde olan tutumun bir karşılığıdır. 17 nci madde ise 16 nci maddenin bir karşılığı olması gerekir. Bu maddenin 1 nci fıkrası işçinin sosyal hayatı ve sağlık durumu ile ilgilidir. Sağlık durumunu kendi kusuru ile bozan işçiyi elbetteki kanun himaye edemez. Bu gibi hallerde işverene zarar veren işçiyi, işveren müddetle mukayyedolduğundan, işinden uzaklaştırma hakkına sahip kılınmıştır. İşçinin kusuru olmamakla beraber bulacağı hastalığa düşer olması halinde, o işçinin muayyen şartlar altında işyerinde kalması, orada bulunan diğer işçilerin sağlığıyla ilgili olması bakımından, yine sosyal nizamla ilgili olan bu maddenin derpiş ettiği usullerle bu işçiyi işinden uzaklaştırılmasında, muayyen bir müddet ve muayyen bir tazminat ödiyerek ayrılmasında bir sosyal zaruret vardır.

İkinci fıkra tamamen ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan hallerde işverenin, meselâ vasıfta aldatılması, hile yapılarak aldatılması işverenin şeref ve haysiyetiyle oynanması, işçinin uygunsuz davranışı, işverene veya ailesine sataşması, göz dağı çekmesi, tehditmesi gibi halleri derpiş etmiştir ki, bu gibi hallerde

de işverenin o işçiyi mutlak surette işyerinde tutması şeklinde zorlamaya gitmemizde de ictimai bir fayda olmasa gerektir.

Şimdi bu fıkranın maddeden çıkarılması şeklindeki teklif de yine biraz önce anlattığım iş hayatıyla, sosyal hayatla bağdaşmayacak bir tekliftir. O bakımdan maddenin lehindeyiz. Aynen kabul edilmesini istirham edeceğiz.

BAŞKAN — Madde aleyhinde Türkiye İşçi Partisi Grubu adına Sayın Rıza Kuas buyurun.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 31 sene evvel çıkmış olan kanunun 16 nci maddesi isim değiştirmek suretiyle 17 nci madde olarak aynen huzurumuza gelmiştir. 3008 sayılı Kanunun 16 nci maddesi olan bu 17 nci madde, işverenlere tamamen hak tanıyan bir maddedir. Hiçbir memlekette bu 17 nci maddeye benzer bir maddenin, diğer memleketlerin bir iş kanununda olduğunu acaba bana bunu getiren komisyon, söyleyebilir mi? Benden evvel konuşan arkadaşımı hizmet akdi yapıldığı sırada bu aktin esaslı noktalarından birisi, gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde, bunları kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut gerçeğe uygun olmayan haller veya sözler söyleyerek işçinin işvereni yanılması.

Muhterem arkadaşlarım, burada evvelce geçen maddelerde bir ay tecrübe müddeti vardır. 17 nci maddeye göre işverenlere öyle bir hak tanıyoruz ki, 20 sene, 30 sene sonra bu 17 nci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendi sen 20 sene evvel benim fabrikaya girerken, benim iş yerimde çalışmak için gelirken bana şu yalancı, yahutta şu gerçeğe aykırı sözleri söyledin diye, işverenin işine geldiği anda, işçiyi çıkartmayı istediği anda bu hakkı kullanabilir. Binaenaleyh, «A» fıkrasının hangi zamana kadar, üç aya kadar mı, 8 aya kadar mı, 3 seneye kadar mı, 15 seneye kadar mı, hangi müddet için muteber olacağını sarahate kavuşması lâzımdır. 31 nci madde olduğu gibi aktarılmış. İşveren, sen zamanında yapacağın işi, işin esaslarını bana yanlış şekilde söylemiştin diye ne kadar zaman için bunu kullanacak? Buna sarahat vermek lâzımdır. İşçinin, işverenin yahut bunların aile üyelerinin şeref ve namusuna dokunacak... Buraya kadar güzel. «Veya ahlâ-

kını bozacak sözler sarf etmesi veya davranışlarda bulunması». Bunu kim tesbit edecek? İşveren tek taraflı. Sen şunu yaptın, be bunu yaptım, yan gittin çamura battın, yani 13 nci madde de işverenler kıdem ve ihbar tazminatı vermek suretiyle, kaç senelik olursa olsun, işçiyi kullandığından tutup fabrikadan atabiliyorlar. Orada 13 nci madde, kıdem ve ihbar tazminatı vermesini öngörüyor. 17 nci maddeyle de sudan bahanelerle 13 nci maddede kabul edilmiş olan kıdem ve ihbar tazminatlarını vermemek için bu maddelere başvuracak işveren vuruyorlar. İşçiler bugün diyorlar ki 17 nci madde, eski 16 nci madde işverenlerin elinde kalkan gibi durduğu müddetçe, işçinin ensesinde boza pişirecektir. Türk işçisinin bugün üzerinde durduğu, 31 senelik tatbikatın verdiği acı tecrübeler neticesi, İş Kanununun 13 nci ve 16 nci maddeleridir. Bu 16 nci madde ihbar ve kıdem tazminatlarını ortadan kaldırdı. 13 nci madde ise, hiçbir sebep zikretmeden, ihbar ve kıdem tazminatını verip sokağa atar. Bütün Türk işçisinin bugün üzerinde durduğu bu iki maddedir. 13 nci maddeyi kabul ettiniz. 17 nci maddede hiçbir değişiklik yapılmamak suretiyle yine işçinin tepesinde, demoklesin kılıcını olduğu gibi, bırakmak istiyor komisyon.

İşverenin evinde oturamı işçinin yaşayışının o evin âdabına ve usullerine uygun veya genel ahlâk bakımından düzgün olmaması, işçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine, yahut işverenin başka bir işçisine sataşması, işverenin fabrikasında çalışan bir işçinin diğer bir işçiye sataşmasının ne şekilde tefsir edileceğini siz takdir edin. Bir işçinin diğer bir işçiye sataşması, yani ben sana dışarıda gösteririm gibi, yahut şöyle ederim gibi, bir lâf söylemesinden dolayı işveren, kaç senelik olursa olsun, işçinin kıdem ve ihbar tazminatını vermeden kulağından tutup, açlığın, sefaletin kucağına atmasını âmiridir, madde. Bunun içindir ki; bu maddenin kanundan çıkarılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Kuas, vaktiniz doldu efendim, lütfen bağlar mısınız sözlerinizi.

RIZA KUAS (Devamla) — «İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlattığı halde yapmaması» işveren şunu şunu yapacaksın diyor, hatırlatıyor. Ben sana hatırlattığım halde, benim işimi yapmadın demek suretiyle, kısacası tek kelime ile, işçinin işyerin-

de huzur içinde çalışmasını, Anayasanın getirdiği iş emniyeti yarımından emin çalışma düzenini getirmekten çok uzak, 31 sene evvelki çıkmış kanunun aynıdır. O zamanın şartlarından ziyade bu zamanın şartları içinde ve 1961 Anayasanın ışığında bu maddeyi lütfen komisyonun geri alarak günümüzün şartlarına uygun şekilde değiştirmesini ve tadil tasarılarımızın nazara alınmasını rica eder, saygılar sunarım.

DEVLET BAKANI REFET SEZGİN (Çanakkale) — Hükümet adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan, Hükümet adına Devlet Bakanı Sayın Refet Sezgin.

DEVLET BAKANI REFET SEZGİN (Çanakkale) — Sayın başkan muhterem milletvekilleri;

Filhal görüşülmekte bulunan maddeden önce, müzakere mevzuu olup kabulünüze mazhar olan madde üzerinde, arkadaşlarımızın kıymetli fikir ve mütalâalarını dinledikten sonra sayın İşçi Partisi temsilcilerinin aynı gerekçelere istinaden yeniden maddenin tasarıdan çıkarılması hakkında bir teklif vermiyeceklerini ümidediyorum, ama aldanmışım geçekten.

Mesele nedir? Türkiye'de işverenle işçilerin hakkını bir muvazene içinde bulundurmaktır. Bu elbette ki, âdil olmayı, elbette ki, iki tarafın haklarını aynı seviyede nazarı dikkate almayı icabettiren bir davranış olmak icabeder. Bunun başka çaresi yoktur. Başka şekli gayriâdil olur, başka şekli antidemokratik olur, başka şekli bir mânada Anayasa sistemimize aykırı olur..

Biraz daha açmama müsaadenizi rica ederim. Bunun başka şekli bir zümreyi bâzi haklarla teşhiz etmek ama, onun karşısındaki zümreyi tamamen o haklarından mahrum bırakmak suretiyle bir zümreyi tasfiyeye mahkûm eder. Yani, bu madde tasarıdan çıktığı takdirde Türkiye'de işverenleri tasfiye etmek iktiza eder. Ne işçiyi tasfiye, ne de işvereni tasfiye etmek, ama her ikisinin haklarını bir muvazene ve âdil ölçüler içinde ayakta tutmak, o suretle teşhiz etmek gerektiği eihetle, 3008 sayılı Kanunda var olan maddede, kelime değişiklikleri müstesna, aynı şe-

kilde huzurunuzda getirilmiş bulunmaktadır. Bu, komisyon tarafından işçilerin üzerine daima Demoklesin kılıcı gibi sarkıtılan her tehdit vasıtası değildir.

Meselâ, bâzı gevrelere bakınız, «Millet Meclisinde bu tasarınn müzakeresi sırasında biz, işçilerimizin haklarını müdafa ettik, ama, diğer siyasi partiler ve Hükümet işverenleri müdafaa etti» gibi bir beyanı alarak vatan sathında dolandırmayı temin etmek maksadıyla mâtufl bir davranıştır. Başkası hukuka aykırı olur. Medeni Hukuk sistemimize aykırı olur, Borçlar Kanunu hukuku sistemimize aykırı olur, akit sistemimize aykırı olur. Bu akitler, hizmet akitleri iki taraftır, daima. Bendeniz, 10 Ekim seçimlerinden itibaren teşekkül eden Hükümet zamanında çıkmış bulunan bütün grev ihtilâflarında ara buluculuk ve Yüksek Uzlaştırma Kurulu Başkanlığı yapmış bir arkadaşınızım. Hemen hemen bütün ihtilâflar bendenizin tesadüfen elinden geçti. Gerçekten işçilerimiz, kendi haklarının işverenle muvazeneli bir seviyeye çıkarılmasını bizden istediler ve hiçbirisi bu maddelerin İş Kanunundan çıkarılması lâzımgeldiğini beyan etmedikleri gibi, ihtilâflarında da bu maddeleri ortaya koymadılar. Türk - İş'in de bu maddeler hakkında sayın İşçi Partisinin görüşüne muvazi bir mütalâanın mevcudolmadığını bilmekteyiz.

Bundan evvelki maddede işçi lehine kabul edilen haklara arkadaşlarımızın bir itirazı yok. Onlar kalsın ama, aynı mahiyette işverene tanınan haklar bahis mevzuu olduğu zaman hayır, biz onlara hak tanımıyoruz. Bu gayriâdil, bu gayrihukukî, bu gayriinsani, hattâ tâbirimi mazur görsünler, biraz da gayri vicdani bir sistem olur. Mühim olan, vicdani olan, ahlâki olan, demokratik olan ve Anayasa sistemimize uygun olan bu hakların, işçi ve işveren haklarının bir muvazene içinde mütalâa edilmesidir. Madde bunu getirmektedir. Bu kanun tasarısının esprisi budur. O itibarla, bu mâruzatımızı, kanun tasarısının tamamına şâmil bir mâruzat olarak kabul etmenizi ve bunun dışında, bunun aksine vâkı mütalâaları ve tavrırleri de Hükümet olarak benimsemediğimizi ve benimsememizin de mümkün bulunmadığını, aslında bu şekildeki davranışların Türk işçisinin lehinde değil, aley-

hinde bir davranış olduğunu da Yüce Meclisin bilmesini istirham ederim.

Çünkü, böyle bir sistem tekevvün ettiği takdirde, orada anarşi hâkim olacaktır. Orada ne işçinin hakkı bahis mevzuu olur, ne de işveren bahis mevzuu olacaktır. Zannedirim ki, orada bir işçi diktatoryası bahis konusu olabilir. Bu oraya giden bir sistemin, oraya götürülmek istenen bir sistemin öncü fikri olabilir. Bizim kanaatimiz budur. Bu itibarla Hükümet olarak bu tarz düşüncelerin karşısındayız. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Komisyon adına buyurun Sayın Kaya Özdemir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Muhterem Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Bakandan sonra söz almak istemiyordum. Ancak, tarihe geçecek zabıtlarda komisyonumuz itham edildiği için, komisyon adına gayet kısa mâruzatta bulunmak lüzumunu hissettim.

Eğer arkadaşlarımız 16 nci madde müzakere edilirken, işçinin bildirimsiz fesih hakkı müzakere edilirken bir değiştirge önergesi verselerdi ve 16 nci madde burada müzakere edilse idi, huzurunuzu işgal edecek değildim. Ama, tasavvur buyurunuz ki, işçinin bildirimsiz fesih hakkı ile alâkalı 16 nci madde, Yüce Meclisten bir değiştirge önergesi olmaksızın geçecek, bunu getiren komisyon âdil iş yapmış olacak. Ondan sonraki madde geldiği zaman işverenin bildirimsiz fesih hakkı geldiği zaman o maddeyi tedvin eden komisyon gayriâdil iş yapmış, işçilerin başında demoklesin kılıcını sallamış olacak. Bu mantığın nasıl telif edilebileceğini, yüce takdirlerinize bırakmak istiyorum.

Komisyonumuz işçiyi de, işvereni de bu memleketin insanları olarak kabul etmekte ve netice itibariyle aralarında dengi kurmak gayesini gütmüş bulunmaktadır. Her iki madde bu amaçla getirilmiştir. Yüce Meclisin tasvibine mazhar olan 16 nci madde gibi, 17 nci maddenin de kabulünü istirham ederim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Hilmi İşgüzar.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 17 nci madde 16 nci maddeye paralel olarak ele alınmış ve kanun ta-

sarısı da bu şekilde tedvin edilmiştir. Bu bakımdan 16 ncı maddedeki işçilerin bütün haklarını ve işçilere tanınan bildirimsiz fesih hakkını, Anayasa ve kanunlarımızın ışığı altında aynen işverenlere de tanımak, kanunların objektif olmasından ileri gelir. Bu bakımdan biz, 16 ncı maddeye paralel olarak ele alınmış olan ve sebepleri de hemen hemen işçilere tanınan sebeplerin başlıcalarını işverenlere tanımak suretiyle buraya getirilmiş olmasını yerinde bulmaktayız. Ancak, bir iki noktaya burada bilhassa işaret etmek istiyorum. Elbetteki işçiler çalışırken kendi hayatlarını, kazançlarını, huzurunu düşüneceklerdir ve onların yarınından emin olması kadar en az işverenin de yatırımlarını iyi bir şekilde yapabilmesi, yarınından emin olması, huzur içinde çalışması ve iş veriminin artırılması için, en az işçilere tanınan haklar kadar kendilerine de bir hak tanınması, işverenlere tanınan haklar kadar da işçilere bir hak tanınması, en âdil bir şekil olur. Bu bakımdan 17 ncı madde eleştirildiği zaman görüyoruz ki, 16 ncı madde gibi gerek sağlık sebepleri olsun, gerekse ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri ve gerekse 3 ncü maddede yer alan zorlayıcı sebepler hemen hemen aynıdır. İşçiler bildirimsiz fesih hakkını hükümet tabibi veyahut resmî raporları, mahkeme kararları esas alınmaksızın feshetmesi nasıl ki, ortada ise, burada da mahkeme kararları ve tabiplerin raporu bahis konusu olmamıştır.

Bu bakımdan ben bu hususa temas etmek istemiyorum. Yalnız benim temas etmek istediğim, üzerinde durduğum bir nokta vardır. O da şudur; 17 ncı maddenin bilhassa 2 ncı fıkrasında ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerlerinin, «H» bendinde «işçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işverenin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makinaları, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri on günlük ücretinin tutarı ile ödiyemeyecek derecede hasara veya kayba uğratması» halinde, işverene bildirimsiz fesih hakkı tanımaktadır. Bu noktanın yersiz olduğu kanısındayız. Mademki işçi on günlük ücretinin karşılığında, on günlük ücret nihayet üçyüz lira, beşyüz liradır, bunun ödiyemeyeceği, yahutta 11 günlük ücretinin karşılığında hasar yaptığı takdirde bunun tazmini cihetine gidilmesi yerinde olur kanaatindeyiz. Ya-

ni on gün yerine 11 veya 12 günlük yevmiyesinin tutarında zarar iras ettiği takdirde işverenin bunları derhal atacağı yerde, tazmini yönüne gitmesinde fayda vardır. Mademki tazminatla yahutta ücretinin karşılığında bir zarar iras edildiği zaman karşılanabiliyor, bu maddenin bu fıkrasından bunu anlıyoruz. Bu takdirde bu yersiz bir madde olarak bizim kafamızda yer almış bulunmaktadır. Eğer bu noktayı da tashih ederlerse komisyon, memnun oluruz. Çünkü, hakikaten içerisinde, dikkatle okuduğumuz zaman makina, tesisat ve başka eşyalara kasden diyor. Bunun tesbiti de mahkeme kararı ile olması icabeder. Kasden tesbiti, ceza hukuku bakımından kasdın olup, olmaması keyfiyetinin tâyin ve tesbit edilmesi, doğrudan doğruya mahkemeyi ilgilendiren bir mesele olduğu için, bendeniz bu noktanın tashihini bilhassa sayın komisyondan istirham ediyorum. Yoksa madde, 16 ncı maddeye uygun olduğu için, yerindedir. Benim dokunmak istediğim (h) fıkrasıdır. Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Enver Turgut.

ENVER TURGUT (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel bu maddenin aleyhinde konuşan arkadaşım, 16 ncı madde üzerinde de değişiklik önergesi verseydi, ben bunun samimiyetine bağışlardım. Fakat, şu anda madde üzerinde konuştuğuktan sonra görüyorum ki, arkadaşımız gerek komisyonun, gerekse işçi ve işveren temsilcilerinin bu İş Kanunu üzerinde sarf ettikleri faaliyeti hiç dikkate almadan her getirilen maddeye kara gözle bakmak âdeta bir âdet haline geldi. Binaenaleyh, şimdi arkadaşım hep işçi haklarından bahseder. Kabul edelim ki, işçi temsilecisidir ve işçinin hakkını koruyor. Şimdi işveren olmazsa işçi olabilir mi? Buna imkân yok. Binaenaleyh, bu madde 16 ncı maddenin değişik bir şeklidir. 16 ncı madde işçinin işçi ile ilgili kısımlarını almış, 17 ncı madde de işvereni almış. Burada da eşitlik vardır. Maddenin yazıldığı şekilde kabul edilmesini arz ederim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde aleyhinde Sayın Kemal Nebioğlu.

KEMAL NEBİOĞLU (Tekirdağ) — Sayın milletvekilleri, öncelikle Sayın Devlet Bakanının değindikleri hususlar üzerinde durmak istiyorum.

Sayın Bakan dediler ki, «işçi ile işverenin haklarını muvazene içinde bulundurmak gerekir». Kanun, işçiye öncelik tanımak mecburiyetindedir. 31 sene evvelki müzakerelerin tutanaklarından bir iki cümleyi Yüksek Kurula arz edersem, arkadaşlarım ondan sonra bu konudaki iddialarını keserler zannederim.

Oturum: 5 . 6 . 1936 tarihli Tutanak Derğisinde: «Kanunun esas metin ve ruhu Türk işçisinin hak ve menfaatlerini korumak, sây ile sermaye arasında ahenk tesis etmek olduğuna göre, öncelik esas metin ve ruh Türk işçisinin hak ve menfaatlerini korumak, bilâhara aradaki muvazaneyi temin etmek.

Mithat Altıok.

«Zonguldak Milletvekili»

Bir başka milletvekili Sayın Fuad Sirmen: «Yalnız her iki tarafın vaziyetini görmediğimizden ve işçileri daha ziyade himaye edici bir kanun tanzimini derpiş ettiğimizden dolayıdır ki.» ve devam etmektedir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Ne var peki bunda?

KEMAL NEBİOĞLU (Devamla) — Ne mi var? Öncelik tanımaktadır, işçilere öncelik tanımaktadır, deniyor. 31 sene evvelki düşünce ve görüş budur. Bugünkü görüş ve düşünce de biraz evvel Sayın Bakanın işaret ettikleridir. Anayasanın 2 ne maddesinin gerekçesinde «Devlet önceliği şu sınıflara tanıyacaktır» diyor. «Dar gelirliilere, işçilere ve başkalarının yanında çalışan kimselere» diyor. Orada işverenleri saymamış. Biz işverenleri hiç düşünmiyelim demiyoruz, ama öncelikle çalışan sınıfın düşünülmesi ve Devletin himayesinden istifade etmesi gerekir, diyoruz.

«Bir diğer husus, bir başka şekilde antidemokratik olur ve Anayasaya aykırı olur» buyuyorlar «Anayasanın 2 ne maddesindeki sosyal Devlet kavramı içine girdiğimiz takdirde, bu beyanlar geçerli değildir. Bir zümreyi, haklarından mahrum edip, tasfiye etmektir» buyurdular. Biraz sonra maddenin eleştirmesine geçeceğim, göreceksiniz ki, 16 ne madde nasıl tatbik edilmiştir? Hem de Türk - İş mecmuasından değerlendirmek suretiyle, kişilerin hayatını değerlendirmek suretiyle size meseleyi anlatacağım. O takdirde göreceksiniz ki,

tadil önergesi vermemiş olduğumuz 16 ne madde gerçekte, hayatta uygulanmıyan bir madde-dedir.

Mesclâ, buyurun Türk - İş mecmuası, tüyler ürpertici bu olayın sorumlusu kim? Cıva maddelerindeki insan hayatıyla oynanması üzerine yazılmış bir makale «15 işçi ölmüş, 205 köylü malûl duruma düşmüş, yaşları 15 ilâ 45 arasında olan işçilerden 190 ı İşçi Sigortaları Kummunca malûliyete sevk edilmiş.» Peki 16 ne maddenin sağlık sebepleri başlığını taşıyan fıkrası neden işlememiş bu işçilere? Neden bu maddeye dayanmak suretiyle hemen âkitleri feshetmemişler? Neden hayatları pahasına dahi çalışmaya devam etmişler? Bunun sebebini Kaya Özdemir arkadaşımız verebilir mi? 16 ne madde hayatta uygulanmıyan bir maddedir. Memlekette beş milyon işsiz olacak, cıva maddelerinde böylesine bir çalışma düzeni olacak, insanlar ölecek, insanlar malûliyete sevk edilecek, buna rağmen iş âkitlerinin feshi cihetine gidilmiyecek. Bu yola, sendika bile gitmiyecek, sendika bile işçileri teşvik etmiyecek. Neden? Ayrıca iki maddeyi de mukayese etmek mecburiyetindeyiz. Getirilecek olan madde eski 17 ne maddenin de gerisindedir. Neden gerisindedir? Müsaade ederseniz okuyayım. 17 ne maddenin ikinci fıkrasının (Ç) bendi: Tecavüz veya tehditte bulunmaktan bahsetmektedir. Yeni maddede ne deniyor.

RIZA KUAS (Ankara) — Gözdağı.

KEMAL NEBİOĞLU (Devamla) — Gözdağı verirse diyor. Sataşır mı veya gözdağı verirse. Ben hukukçu değilim, meselelerin derinliğine hukukî yönden belki inemem ama, Yüce Mecliste birçok hukukçu arkadaşlar vardır. Acaba «tecavüz veya tehdit» sataşma veya gözdağı mânasına mı gelir? 16 ne madde ile 17 ne maddeyi de mukayese edin lütfen. (Ç) fıkrasının karşılığı 16 ne maddede şudur. «İşveren işçiye veya onun ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler yahut işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse», diyor. Diğerinde.

(Ç) fıkrası ise, «İşçinin, işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işvere-

nin başka bir işçisine satışması, veya gözdağı vermesi, yahut 77 nci maddeye aykırı hareket etmesi.»

Nedir bu 77 nci madde? İçki getirmesi.

BAŞKAN — Sayın Nebioğlu, vaktiniz dolu efendim.

KEMAL NEBİOĞLU (Devamla) — Müsaade ederseniz bağliyayım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

KEBAL NEBİOĞLU (Devamla) — Biz getirdiğimiz tadil önergesiyle, mesele mahkeme huzurunda çözümlensin diyoruz. Bu hususta mı Anayasaya aykırıdır? Eğer gerçekten meseleye âdil bir çözüm getirmek istiyorsak o halde konuyu mahkeme huzuruna götürelim, hiç olmazsa tadil önergemize iltifat etsinler. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Hükümet adına Devlet Bakanı Sayın Refet Sezgin.

DEVLET BAKANI REFET SEZGIN (Çanakkale) — Efendim ikinci defa huzurunuzu işgal ettiğim için affınızı istirham ederim.

Sayın Nebioğlu, 31 sene evvel çıkan 3008 sayılı Kanunun müzakerelerinden bâzı pasajlar okudular. Ama benim arz ettiğim hususları delilleri olarak, sarih ifadeler şeklinde geçiyor. Müsaade ederseniz biraz daha yakın bir tarihteki bir kanunun gerekçesini de ben okuyayım huzurunuzda.

4841 sayılı Çalışma Bakanlığı Kuruluş ve görevleri hakkında Kanun, «28 . 1 . 1946 : (Madde 1. — Çalışma Bakanlığı; çalışma hayatının düzenlenmesi, çalışanların yaşama seviyesinin yükseltilmesi çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin memleket yararına ahenklendirilmesi, memleketteki çalışma gücünün genel refahı artıracak surette verimli kılınması, tam çalıştırma ve sosyal güvenliğin sağlanması ile görevlidir.)

Burada hiçbir tereddüde mahal vermiyecek şekilde bir muvazeneden ve ahenkten bahsedilmektedir. Sayın Nebioğlu'nun bundan sonra bunu tetkik edeceğini umarım.

Anayasaya aykırılık meselesine gelince, asıl huzurunuzu işgal etmemin sebebi budur. Bu mütalâaları gerçekten Anayasa aykırıdır. Çünkü, bizim Anayasamız sınıfların teşekkülünü, sınıf şuurunun teşekkülünü kabul etmemektedir. Sosyal grupların varlığını kabul eder ama,

sınıf şuurunun teşekkül ettirilmesi suretiyle sınıfların çarpıştırılmasını kabul etmez. Siyasi Partiler Kanunu da bir zümreye istinadeden partilerin varlığını teeviz etmez. Mütalâa, sadece işçi sınıfını, kendi görüşlerine göre vikâye ama, gerçek öyle değil, işçi sınıfının haklarını vikâye etmekle beraber işverenin haklarını ortadan kaldırmaya mâtuftur. Böyle olunca mütalâanız Anayasaya aykırıdır. Bu itibarla, bu taktir Anayasaya aykırıdır diye mâruzatta bulundum. Ayrıca Anayasanın 40 nci maddesine de aykırıdır bu. 40 nci madde şu: «Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.» Böyle olursa özel teşebbüs kurma imkânlarını biz bir kanun hükmü ile ortadan kaldırmış oluruz. Kanunların Anayasaya aykırı olmayacağı ise izahtan varestedir.

Sayın Nebioğlu'nun diğer tereddüdüne gelince; bunun hukuk prensipleri bakımından aslâ varidolamayacağı aşikârdır. İster işçi, ister işveren kanundan mütevellit haklarını istimal ettiği takdirde, diğer taraf buna rıza göstermezse mahkemeye müracaat etmek, hukukun genel essaları dairesinde mahkemedeki hakkını istihsal etmek imkânları mevcuttur. Bu yol açıktır. Bu kanunda da, nitekim bundan önce görüşülmüş bulunan maddede hâkimin takdirinden bahsetmek suretiyle nizamlanmış bulunmaktadır. Bu, vâridolmayan bir endişedir. Biz, Sayın Nebioğlu'nun buradaki mütalâasına rağmen, biraz evvelki mâruzatımızı muhafaza ile bu görüşte ısrar ettiğimizi arz etmek isteriz.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Şadi Binay.

ALİ KARCI (Adana) — Sayın Başkan aleyhte söz istiyorum.

ŞADI BINAY (Bilecik) — Muhterem arkadaşlarım, kısa bir mâruzatta bulunacağım. 3008 sayılı eski İş Kanununu, işveren vekili olarak bir Devlet sektörü fabrikasında, uygulayan arkadaşlarımızdan biriyim. İşveren, hiçbir zaman memnun olduğu işçiler üzerinde suiniyet tatbik etmez, daima hüsnüniyetlidir. Onları sefaletin, kucağına atmaz ve bu madde iyi bir şekilde işlemiştir. Kaldı ki, 16 nci maddede mütenazır tamamıyla bir dengi maddesidir, bir mütakabiliyet maddesidir. Her bakımdan yerinde bir maddedir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, kifayet gelmiştir. Sayın Kaya Özdemir, görüşecek misiniz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Kifayet önergesini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Kifyeti arz ve teklif ederim.

Tekirdağ

Halil Başol

Yüksek Başkanlığa

Konu aydınlanmıştır. Kifyeti arz ve teklif ederim.

Nevşehir

İbrahim Boz

BAŞKAN — Kifayet aleyhinde Sayın Kemal Nebioğlu, buyurun.

KEMAL NEBİOĞLU (Tekirdağ) — Değerli arkadaşlarım, konu gerçekten aydınlanmamıştır. Sayın Devlet Bakanının işaret ettiği çok önemli noktalar vardır. Bunların da aydınlığa kavuşmasında fayda vardır. Meselâ, sınıflardan bahsetmişlerdir.

Yine 3 . 6 . 1936 tarihli tutanak dergisinin bir bölümünü okuyorum :

«REFİK İNCE (Manisa Milletvekili) — Bu programımızın tanzim ettiği, emrettiği ve sınıflar arasındaki ahengi tam mânasiyle temin yolundaki kanunların hakikaten en mükemmeldir» buyuruyorlar. Ben bu konuda Anayasamız müsaade etmiş midir, etmemiş midir? Ona değinme imkânını bulamıyorum. Çünkü, yeterlik aleyhinde söz almış bulunuyorum.

Sonra başka bir husus da yeterlikle ilgili, değinmeye yarar görüyorum. Aynı tarihli Tutanak Dergisinde bakınız ne ifade buyurulmuş.

«İKTİSAT VEKİLİ CELÂL BAYAR (İzmir) — Kanunun hayatını tetkik edecek olursak, görürüz ki, oniki senedenberi Meclisi Âlinin elinde bulunmaktadır. Yani Kanunun oniki senelik hayatı vardır. Kanunun mütekâmil safhasından bahsederken asla bugünkü hakiki ihtiyacımızla yüzde yüz cevap vereceği iddiasında da değiliz».

Düşünün bu kadar yıl evvel belirtilen bu sözler hâlâ hayatiyetini muhafaza etmekte ve aynen maddeler, hiçbir değişikliğe uğramadan,

hattâ biraz daha geri gitmek suretiyle karşımıza gelmiş bulunmaktadır.

Öte yanda sayın bâzı A. P. Milletvekillerinin beyanları vardır, derler ki; «İş hayatına bir renk getirecektir. İş hayatının bu kertesinde iyidir, hoştur, iyi bir hüküm getirilmiştir.» İyi getirilmişse 31 sene evvel getirilmiştir.

Sonra, özel teşebüsün kurulması konusunda Sayın Bakanın iddiaları vardır, ifade buyurdıkları madde o şekildedir. Biz özel teşebbüs kurulmasını demiyoruz, kurulabilir. Bu maddede gerekli değişiklikler yapılmazsa zannediyormusunuz ki, kurulmayacaktır, kurulur. Kim kurulmayacaktır? Hakikaten vurgun vurmak isteyen kapkaççı kişiler, özel sektörde belki yatırım yapmayacaktır. Bu maddelere Devlet sektöründe ihtiyaç duyulmaz, kamu sektöründe ihtiyaç duyulmaz. Nerede ihtiyaç duyulur? Özel sektörde ihtiyaç duyulur ve özel sektör buna bağvurmak suretiyle işçinin canına okur. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim yeterlik önergesini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 17 nei maddeyle ilgili olarak verilen dört önergeyi aykırılık derecelerine göre teker teker okutup tekrar oylarınıza sunacağım.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 17 nei maddenin 3 neü bendinin metinden çıkarılmasına dair önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon kahlmıyor. Oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 17 nei maddenin tasarıdan çıkarılmasına dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 17 nei maddenin 2 nei bendinin değiştirilmesine dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 17 nci maddenin 2 nci bendine bir fıkra eklenmesine dair önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor önergeyi oylarınıza sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

17 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

18 nci maddeyi okutuyorum.

Akdi çözüme hakkını kullanma öneli

MADDE 18. — 16 ve 17 nci maddelerde gösterilen ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan hallere dayanarak işçi veya işveren için tanınmış olan akdi bozma yetkisi, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu öbür tarafın öğrendiği günden başlayarak altı iş günü geçtikten ve her halde fiilin vukuundan itibaren bir sene sonra kullanılmaz.

Bu haller sebebiyle işçi yahut işverenden hizmet akdini yukardaki bendin öneli içinde bozanların diğer taraftan tazminat hakları saklıdır.

BAŞKAN — 18 nci madde üzerinde tadil önergesi yoktur. Bu itibarla maddeyi oylarınıza sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

19 ncu maddeyi okutuyorum.

Yeni iş arama izni

MADDE 19. — Bildirim önelleri sırasında işveren, işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama süresini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermeye mecburdur. Bu iş arama izninin süresi günde iki saatten az olamaz ve işçi isterse iş arama izin saatlerini birleştirerek toplu kullanabilir. Ancak iş arama iznini toplu kullanmak isteyen işçi bunu işten ayrılacağı günden evvelki günlere rastlatmak ve bu durumu işverene bildirmek zorundadır.

BAŞKAN — Efendim, okunan 19 ncu maddede bâzı baskı hataları olmuştur. Sayın Kâtip arkadaşımız bunları tashih edilmiş şekliyle okumuştur. Bir yanlışlığa meydan vermemek için sayın üyelerin dikkatine arz ediyorum. Basılı ve dağıtılmış bulunan tasarıda birinci satırda «bildirim önergeleri arasında» diye yazılıdır. Bu «arasında» kelimesi «sırasında» olacaktır. Ondan sonra, son cümlede «ancak iş arama izni» ibaresinde ancak sonra virgül yoktur. Şimdi 19 ncu madde üzerinde verilmiş bir tane tadil önergesi vardır, onu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

19 ncu maddenin son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«Ancak iş arıyan işçi ihbar önellerine ait ücretini çalışmış gibi peşin almak suretiyle hizmet akdini feshedebilir.»

Ankara

Rıza Kuas

Tekirdağ

Kemal Nebioğlu

Hatay

Yahya Kanbolat

Malatya

Şaban Erik

BAŞKAN — Maddenin lehinde Sayın Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Bu madde verindedir. Kanun, işçinin hiçbir surette işsiz kalmasını istemediği için, «Bildirim önelleri sırasında iş veren, işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama süresini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermeye mecburdur.» kaydını koymuştur. Bu madde işçinin lehindedir ve doğrudur. Ancak bir husus var, işçi isterse iş arama için izin saatlerini birleştirmek yetkisine sahip kılınmıştır, maddenin 2 nci fıkrasında. Kanun aynı hakkı iş verene de vermelidir. Çünkü, işçinin her gün işini terk etmesi sırasında işçi işverene zarar verebilir. Böyle hallerde işveren de iş arama iznini birleştirme hakkına sahip olmalıdır. Bu hususu komisyon ne şekilde düşünmüştür, bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Madde aleyhinde T. İ. P. Grubu adına Sayın Kuas, buyurun.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, 19 ncu maddedeki değişiklik teklifimiz 13 ncu maddenin (C) bendinin 2 nci fıkrasında işaret edilen, «peşin vermek suretiyle» işveren, işçinin iş akdini feshediyor. Bu önengemizde iş arıyan işçi ihbar ücretlerine ait ücretlerini çalışmış gibi peşin almak

suretiyle hizmet akdini feshedebilir, yani 13 ncu maddede işveren, çıkartmak istediği işçiye ihbar tazminatını peşinen eline vermek suretiyle fabrikadan çıkartabiliyor. Bu maddede, 19 neu maddede, 13 ncu madde işverenin isteği, burası da işçinin isteği olduğuna göre, işçi kendisi istediği anda ihbar tazminatlarını peşin alarak yani, madem ki, eşitlikten, dengellikten bahsediliyor boyuna burada, 13 ncu ve 19 neu madde arasında bâriz bir eşitsizlik var, bu eşitsizliğin giderilmesinde. «aneak iş arıyan işçi ihbar önellerine ait ücretlerini çalışmış gibi peşin almak suretiyle hizmet akdini feshedilir», şeklinde değiştirilmesinde eşitlik prensiplerini, komisyonun da istediği şekilde sağlamış oluruz. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Şadi Binay.

SADI BİNAY (Bilecik) — Muhterem arkadaşlar, bu tatabikatta iyi işlemiş maddelerden birisidir. İşçi kendisine yeni bir belirli süre içinde yeni bir iş arama imkânını bulmaktadır. Bu ya iki saat veya bu iki saati birleştirmek suretiyle toplu olarak kullanmak üzere işçiye yeni bir iş bulmak imkânını vermektedir. Bendeniz bunun tatabikatta daha çok bu saatleri biriktirmek suretiyle, iş yerlerinin birbirine yakın olmaması ve yahut da diğer civar bir şehir ve kazada bulunması münasebetiyle biriktirerek kullandığını gördüm ve bundan işçinin de her hangi bir şekilde şikâyeti mucip davranışlarda bulunmadığını da tesbit ettim. Bu sebepledir ki, maddede her hangi bir değişiklik yapmak lüzumsuzdur.

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Enver Turgut, buyurun.

ENVER TURGUT (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, 19 neu maddenin yazılış şekline göre, bir işçi iş akdi fesh edildiğinde kendisine her gün için 2 saat iş arama izni verilir. Bu iş arama iznini isterse her gün iki saat almak suretiyle ayrılır, bunu istemezse toplar, hepsini beraberce kullanabilir. Binaenaleyh burada biraz evvel arkadaşlarımız diyorlar ki, «İş arama izinlerinin toptan kullanılmasıyla birlikte ücretlerinin de peşin ödennesi.» zaten bir işçinin işyerinden ayrılmasıyla peşin ödeme, toptan ödeme, toptan kullanma yani, perakende kullanma şekli tarafların yani, işçinin bağlı bulunduğu sendikayla işverenler arasında yapılacak toplu iş sözleşmeleriyle bu

bağlantı yapılır ve bu şekilde uygulanır, bu bakımdan maddenin yazılı olduğu şekilde kabulünü rica edivorum, saygılarımla.

BASKAN — Sayın Hasan Ünlü.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, ben maddede mevcudolan bir boşluğu doldurmak ve bu hususu sayın komisyondan rica etmek için huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Bildirim önelleri arasında işçi muayyen müddetlerde iş arama fırsatını işverenden alabiliyor. Lâkin işveren bu fırsatı vermediği ve buna riayet etmediği takdirde ihbar tazminatını vermekle mükellef kılmıyor mu, kılmıyor mu? Maddede bu hüküm yoktur. Sayın Komisyon mümkünse bu durumu huzurunuzda açıklasınlar. Çünkü uygulamada burada birçok aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Bu hususta Yafgıtayın da kararları vardır. Mümkünse bu durumu etraflı şekilde aydınlatalım. Veyahut da buna dair bir terim ekliyeyim. İhbar tazminatını ödemekle mükellef olduğu hususunu tamamen maddeye yerleştirelim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Reşat Özarda, yok. Sayın Kemal Şensoy, buyurunuz.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Hilmi İşgüzar.

HILMI İŞGÜZAR (Sinop) — Ben de vazgeçtim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen yoktur.

Önergeyi tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 19 neu maddenin son cümlesinin değiştirilmesi ile ilgili önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GECİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

19 neu maddeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Madde 20 yi okutuyorum :

Çalışma belgesi

MADDE 20. — İşinden ayrılan işçiye, işveren tarafından işinin çeşidinin ne olduğunu ve

süresini gösteren bir belge verilir. Bu belgeye işçi isterse; kendisinin durumu ve davranışlarıyla, çalışmasının ne yolda olduğu da ayrıca yazılır. İşverenin belgedeki imzası, işçi dilerse o yerdeki muhtar veya mülki âmir tarafından onaylanır.

Genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklarda veya Kamu İktisadi Teşebbüslerinde yahut özel kanununa veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlarda veya bunlara bağlı işyerlerinden yahut kamu yararına yardımcı derneklere bağlı işyerlerinden çıkan işçinin aldığı belgeler hakkında yukarıki onama hükmü uygulanmaz.

İşveren işçinin istediği belgeyi vermemeğe direnirse veyahut belgeye işçi için doğru olmıyan yazılar yazarsa, işçinin yahut yeni işine girdiği işverenin isteği üzerine, o yerdeki muhtar veya mülki âmir tarafından yapılacak inceleme sonucunu gösteren bir belge, işçiye veya yeni işverene verilir. Muhtar veya mülki âmir tarafından yapılacak inceleme bir haftada bitirilir. Ve gerekli belge muhtar veya mülki âmirlikçe verilir.

Genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklarda veya Kamu İktisadi Teşebbüslerinde yahut özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanarak kurulan banka ve kuruluşlarda veya bunlara bağlı işyerlerinden çıkan işçilere belge verilmek istenmez veyahut belgeye doğru olmıyan yazılar yazılırsa, gerekli incelemenin yapılması için bu işyerlerinin bağlı oldukları makamlara başvurulur.

Belgenin vaktinde verilmemesi veyahut belgede doğru olmıyan yazılar bulunmasından zarar gören işçi veyahut bu işçiyi işine alan yeni işveren eski işyerinden zarar ve ziyan isteyebilir.

Bu belgeler her türlü resim ve haredan muafıttır.

BAŞKAN — 20 nci madde ile ilgili bir önerge var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

20 nci maddenin birinci ve üçüncü maddelerinde yazılı, «muhtar veya mülki âmir» ibaresinin, «muhtar veya zabıta» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ankara
Rıza Kuas
Tekirdağ
Kemal Nebioğlu

Hatay
Yahya Kanbolat
Malatya
Şaban Erik

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Talât Köseoğlu, buyurun.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — İşveren tarafından, işçi işinden ayrıldığı zaman, bir çalışma belgesi verilmesi hususu. Bu belge iki şekilde oluyor. Biri, işveren tarafından işçinin iş çeşidinin ne olduğu ve süresini gösteren bir belge, diğeri ise bonservisi mahiyetinde, yani işçinin çalışma durumunu, ahlâki durumunu ve çalışmadaki başarısını gösteren hususların da bu belgeye alınmasını isteyen kısım ki, bu da bonservis mahiyetinde telâkki ediliyor tatbikatta. Şimdi işveren bunların her ikisini de vermeye mecbur kılınmıştır. Vermezse, müeyyide kısmında bunların ne şekilde cezalandırılacağı gösterilmiştir.

Şimdi burada, bir tefrik yapılması lâzım. Kanunun maddesi hem bonservis mahiyetinde olan belgeyi, hem de çalışma çeşidini gösteren belgeyi vermeyenlere muhtarlıkça ve mülki âmirlikçe tahkikat yaptırılarak verilmesini âmir görmektedir.

Şimdi arkadaşlar, tatbikatta bonservis mahiyetinde, yani işçi ve işveren münasebetlerini gösterecek mahiyetteki bir belgeyi muhtarların vermesi biraz zordur ve hemen hemen bu, suiistimale uğrar. Böyle bir durumda meselâ bonservis vermemiş bir işveren, fakat işçi muhtarlık vasıtasıyla iyi çalışmış olduğuna dair bir bonservis almıştır. Şimdi bu durumda, elindeki bu belge ile mahkemeye müracaat edip ve oradan bir tazminat talebetmesi şeklindeki son fıkralar yersizdir. İşveren bonservis vermeyince ve yahut vermek istemeyince, çünkü verse belki onun aleyhine çıkacaktır, işçinin durumunu tesbit eden bir belge vermezse o zaman muhtarlıktan alacağı bir belgeyle onu mahkemeye verip tazminata mahkûm etmesi adalete uymaz. Bu husustaki komisyon görüşünü öğrenmek isteriz.

BAŞKAN — Madde aleyhinde T. İ. P. Grubu adına Sayın Rıza Kuas.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Aleyhinde söz istiyorum

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 20 nci maddede, son komisyon değişikliğine gelinceye kadar, işverenin belgedeki imzasını, işçi dilerse o yerdeki zabıta tarafından onayla-

nır, hükmü var. Bunun hangi maksatla değiştirilmiş olduğunu bilemedik. Çünkü, mülkiye âmiri, işinin belgesini imzalıyacak. Büyük bir iş sahası olan İstanbul'u ele alalım. Çatalca'da çalışan, İstanbul'un kazalarında çalışan bir işçi yahut da her hangi bir işyerinden başka bir işyerine gidecek. Oranın en büyük mülkiye âmirine gidecek belgeyi imzalatmak için. Elinde belge yoksa öbür işyerine giremeyecek. Zaten son komisyon çalışmalarına gelineye kadar hep zâbita âmiri imza ediyormuş. Bu değişikliği yapmak suretiyle işçilerin çalışma belgelerinin imzalanmasının kolaylanması sağlanıyor. İşçi en büyük mülkiye âmiri valinin peşine gitmeyecek. O mahallin zabıtası işinin belgesini imzaladığı takdirde işçiye kolaylık, yani işçiye bir kolaylık sağlanmış olacaktır. Zaten son komisyona kadar da aynı madde devam etmiştir. Fakat son komisyon seysinde en büyük mülkiye âmirliğine gönderilmesi işçiye müşkülât çıkarmak demektir. Yani bir vali seyahatte olabilir, yahut da ilgili memurları bulamaz. Yahut uzak bir ilçeden, belgesini tasdik ettirmek için, kalkıp en büyük mülkiye âmirini dolaşacak yahut da muhtarı bulamayacak. Onun için o mahaldeki zabıta âmiri işçinin belgesini tasdiklemesi, işçiye bir kolaylık sağlayacaktır. Zaten bu değişiklik de son komisyon çalışmalarına kadar gelmiştir. Aynıının muhafazasını elde tutmak için bir değişiklik önergesi vermiş bulunuyoruz. Sayın milletvekilleri iştirak ederlerse işçiye büyük bir yardım ve kolaylık sağlanmış ve müşkülât önlenmiş olacaktır.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Özdemir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım, 20 nei maddede, «muhtar veya mülki âmir» tâbiri var. En büyük mülki âmir, diye bir tâbiri nereden çıkardı değerli arkadaşım? Bunu merak etmemek elden gelmiyor. Muhtar veya mülki âmir, diyoruz.

RIZA KUAS (Ankara) — Vilâyette efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (Devamla) — Vilâyette vali; ama bu cakta bucağın müdürü, kazalarda kaymakam.

Muhtar veya mülki âmir. Muhtar yoksa, mülki âmir olacak. En büyük mülki âmir değil.

RIZA KUAS (Ankara) — Mülki âmire bağlı olacaktır.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, ben sadece tasarıdaki 20 nei maddede, «muhtar veya mülki âmir» tâbirlerine dikkatinizi çekmek üzere huzurunuzda çıktım. Burada en büyük mülki âmir tâbiri yok.

BAŞKAN — Madde üzerinde, Sayın Şadi Binay.

ŞADI BİNAY (Bilecik) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Hülmî İşgüzar.

HÜLMİ İŞGÜZAR (Elinop) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, ben 20 nei maddenin bir noktasına temas etmek üzere söz aldım.

20 nei maddede, işinden ayrılan işçiye işveren tarafından işin çeşidinin ne olduğunu ve süresini gösterir bir belge verilir, deniyor. İşinden ayrılan yerine, komisyon eğer tasvibederse, «işinden her ne şekilde olursa olsun ayrılan işçiye» denilmesinde fayda mülâhaza etmekteyiz. Çünkü bu o işyerinden ayrıldıktan sonra bir başka yere girerken istedikleri bir vesika bir belge olduğu için, her ne şekilde olursa olsun, ister ayrılan, ister işinden atılan olsun, daha önceki fesih maddelerine ait sebeplerden biri şeklinde de olsun tefrik yapılmaksızın belge vermenin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Aksi halde tatbikatta işinden ayrılanlara verilecek, işinden çıkarılana verilmeyecek gibi yanlış anlamlara sebeb olacak olan bu maddenin arz ettiğim şekilde değişmesinde fayda görmekteyiz. O bakımdan huzurunuzu işgal ettim. Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Enver Turgut.

ENVER TURGUT (İzmir) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Reşat Özarda, yok.

Sayın Kemal Şensoy, madde lehinde, buyurunuz.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, söz alan arkadaşlarımız 20 nei maddenin bilhassa üçüncü fıkrası ve bir de belgenin vaktinde verilmemesi halindeki, tazminat meselesiyle alakalı olmak üzere konuşular. Üçüncü fıkradaki endişe, Sayın

Kaya Özdemir'in ifade ettiği gibi, tamamen yer-sizdir. Esasen büyük şehirlerde farzı muhal, Sاریyer'de bulunan bir işçi kabul edelim, bu madde ahkâmına göre bu işçi hiçbir surette İstanbul Valisine değil, Sاریyer Kaymakamlığına gidecektir. Ankara'nın her hangi nahiyesinde böyle bir mesele bahis konusu olduğu takdirde nahiye müdürlüğüne, köylerde de muhtara gidecektir. Buraya bir «zabıta» tâbirinin eklenmesi çok yanlış olur. Çünkü zabıta mefhumu içerisine sadece polisi, jandarmayı katamayız. Belki bir şeyi de, bekçiyi de bazı hudutlar içerisinde zabıta memuru olarak kabul etmek mümkün olabilir. Bu bakımdan zabıta tâbirinin, yani mülki âmir» yanına «zabıta tâbirinin» konulmuş olması tatbikatta birçok ihtilâflar yaratır. Aynı zamanda lüzum ve zaruret yoktur.

Diğer taraftan Talât Köseoğlu arkadaşımızın bu hususa riayet edilmesi halinde işçinin tazminat, zarar ve ziyan istemi hakkına lüzum yoktur, demek istediler, zannediyorum. Hakikaten bir işçiye istediği halde belge vermiyorsa veyahut da verilmekte direniliyorsa ve bütün bu gecikmeler ve direnmelerden dolayı işçinin her hangi bir suretle zararı bahis konusu oluyorsa, onun zarar ve ziyan hakkının baki kalması kadar tabii ve mantikî bir şey olamaz. Bu bakımdan üzerinde durulan maddenin üçüncü fıkrası ve son fıkraları ile birlikte ve bütün hususlar da nazarı itibara alınmak suretiyle tamamiyle yerindedir. Aynen kabûlünü istihdam ediyoruz.

BAŞKAN --- Madde aleyhinde Sayın Sabahattin Savaş, buyurun.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım, «mülki âmir», tâbiri esas itibariyle ister yalnız «mülki âmir» densen veyahut «en büyük mülki âmir» densen, aynı şeyi ifade eder. En büyük mülki âmir de, mülki âmir de o bulunduğu yerde aynı mânâda kullanılır. O itibarla, birbirinden hiç farkı yoktur.

Arkadaşlarım, nahiyyede en büyük mülki âmir nahiye müdürüdür, kazalarda en büyük mülki âmir kaymakamdır, vilâyette en büyük mülki âmir validir. O itibarla burada gerek komisyonun noktai nazarı, gerek arkadaşlarımızın ifade ettikleri endişe bu noktada düğüm-

lenmekte ve kanun bunu son değişiklikle ifade etmiş bulunmaktadır.

Yalnız bir husus daha var acaba bu imza işi, bir kolaylık olsun diye anladığıma göre, ihdas edilmiş işyerleriyle ilgili çalışma müdürlüklerine neden verilmemiş diye düşünlüm, imza ile birlikte bir de belgenin tasdikini tezammun ediyor. O itibarla bana öyle gelir ki, her ne kadar mülkiye âmirleri de işyerleriyle ilgilidir ama, bölge çalışma müdürlüklerinin varsa, bu tasdik keyfiyetini ifa etmeleri zannıma daha uygun olurdu. Ama konuşmalardan anladığıma göre, komisyonun da ifade ettiği istikamette bir kolaylığı sağlamak için bu yöne gidilmiş. Ama bilhassa zabıtaya ve muhtara bu hizmetin yaptırılmasında kolaylıklar düşünülebilir. Ama bunun bazı sakıncaları da olabileceğini hesaba katmak lâzımdır. Bu iş hayatının, işçi için bu belgenin ifade ettiği önemi daha ziyade müdrük makamların bu tasdik keyfiyetini yapmalarında bendeniz isabet görüyorum.

Muhterem arkadaşlarım, diğer bir husus da bu maddede özel teşebbüs için bir tasdik keyfiyeti, onaylama keyfiyeti ihdas edilmiş, fakat kamu teşebbüsleri için onaylama keyfiyeti zaruri görülmemiş, bunun dışında tutulmuş.

Şimdi, karma ekonomi kurullarına göre bir denge çalışanla çalıştranlar arasında bir denge sağlamak bakımından ve kamu teşebbüsleri ile özel teşebbüsün aynı şartlarla çalışmalarını öngörüldüğüne göre, burada bir ayrıcalık ihdas etmenin bendeniz mânasını anlıyamadım. İşçi ile bazan kamu teşebbüsleri belediyelere bağlı, mahalli idarelere bağlı teşebbüsler zaman zaman gazete sütunlarına kadar intikal eden hâdiseleri hepiniz, değerli üyeler müttali olmuşsunuzdur, kamu kuruluşları ile işçiler arasında ileride hâdise olacak ihtilâflarda bu belgenin nazarı itibara alınacağına göre, bu tasdik keyfiyetinin bu kuruluşlara da tanımakta iki sektörü de müsavi tutma esprisine uygun hareket edilmiş olur kanaatini taşımaktayım. Saygılarımla.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Kaya Özdemir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Değerli arkadaşlar, evvelâ bir noktayı gayet açıkça, iyice okumamız lâzım. Zira okumadığımız takdirde bu me-

selede, yani çalışma belgesinin verilmesinde kasdedilen mülkiye âmirinin hangi mülkiye âmiri olduğunu anlayamayız. Şimdi ben müsaade ederseniz 20 nei maddenin 1 nei fıkrasının son kısmını aynen okuyayım; işçi dilerse işverenin belgedeki imzası, muhterem arkadaşlarım, dikkat, buyurun, «işçi dilerse o yerdeki muhtar veya mülkî âmir tarafından onaylanır» deniyor. Mangi mülkiye âmiri? O yerdeki mülkiye âmiri, işçi nerede çalışıyorsa oradaki mülkiye âmiri.

Sayın Savacı arkadaşımızın bölge çalışma müdürlüklerince onaylanması hakkındaki teklifine katılmamıza imkân yoktur. Türkiye'nin 23 vilâyetinde çalışma müdürlüğü vardır. Onlar da vilâyet merkezindedir. Kazalarda çalışan işçiyi vilâyet bölge çalışma müdürlüklerine göndermek, onları birtakım zahmete ve birtakım masrafa mutlak surette katlanmaya iibar etmek demek olur ki, biz bu noktâ nazara iltifat etmiyoruz. Zaten takdir buyurulur ki, burada işçi dilerse onamayı istiyecek. Dilerse o yerdeki muhtar veya mülkiye âmiri tarafından onaylanacak. İşçi dilemediği takdirde bu onaylama keyfiyeti bahis konusu değildir. O yerdeki mülkiye âmiri tâbirinin birtakım arkadaşlarımızın zihnindeki istifhamı gidereceği kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Hasan Ünlü.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Muhterem Başkan, aziz arkadaşlarım; 20 nei madde tanzim edilirken 3008 sayılı İş Kanununun boşlukları nazara alınmadan tanzim edildiği ve bu madde aynen kabul edildiği takdirde tatbikatta yani uygulamada aynı aksaklıkların ortaya çıkacağı kanısındayım.

Şimdi, burada bir durumu huzurunuzda arz etmek istiyorum. İşinden ayrılan işçiye belge verir diyor. Peki işinden çıkarılan işçiye belge verilmez mi? Bu hususta bir hüküm yok. Halbuki, Temyiz Mahkemesinin kararlarında işinden çıkarılan veya ayrılan işçiye belge verilir, diye bir kayıt vardır. 17 nei maddeye göre işinden çıkarılmış olan bir işçiye tazminat verilebilir, haksız çıkarılabilir, fakat belge istediği zaman işveren belgeyi vermekle mükelleftir. Çün-

kü işçinin çalışma hayatını çalışma hayatı boyunca ispat edecek olan hangi sanat sahibi olduğu, ne gibi işlerde çalışmış olduğu hususunu belirten bir belgedir. Bu durumu Sayın Komisyon göz önüne alarak, işinden ayrılan veya işinden çıkarılan işçiye belge verilir, şeklinde düzeltirse memnun olurum, saygılarımla.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerinde başka söz istiyen yoktur. Tâdil önergesini tekrar okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Rıza Kuas ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor efendim. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

21 nei maddeyi okutuyorum.

Çalışma ve kimlik karnesi

Madde 21. — İşveren işe aldığı her işçiye en geç onbeş gün içinde «İşçi çalışma ve kimlik karnesi» vermek zorundadır. Deneme süresine bağlı tutulan işçiler için bu onbeş günlük süre, deneme süresinin bitiminden sonra başlar. Bu karne ancak İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından tek tip olarak bastırılır ve parası karşılığında işverenlere verilir. Sözü edilen karnelerin şekli, içine nelerin yazılacağı ve nasıl alınıp verileceği ve kullanılacağı Çalışma Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir tüzükle gösterilir.

BAŞKAN — 21 nei madde üzerinde verilmiş bir tâdil önergesi var, okutuyorum.

RIZA KUAS (Ankara) — Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Tâdil önergesi geri verilmiştir.

Tâdil önergesi geri alındığına göre, okunan 21 nei maddeyi oyunuzda sunuyorum; kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kantin açılması

Madde 22. — İşçilere veya bunların ailelerine yiyecek, içecek, giyecek ve yakacak gibi gerekli maddeleri satmak üzere kantinler açılması, aşağıdaki şartlar içinde ilgili çalışma müdürlüğünün iznine bağlıdır :

1. Kantin açılmasının işçiler için daha faydalı olacağı anlaşılırsa,

2. Şehir ve kasabalardan uzak işyerlerinde işçiler veya bunlarla birlikte işveren tarafından kantin açılmamışsa,

İşverenin kantin açması mecburidir.

Bu sebeple açılacak kantinlerde satılacak maddelerin cinsleri, vasıfları ve masraf karşılıkları Çalışma ve Ticaret Bakanlıkları tarafından çıkarılacak bir yönetmelikte belirtilir.

İşçiler kantinlerden alış veriş etmeye zorlanmaz.

Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış kantinler veya benzeri satış yerleri için, işveren kanunun yürürlüğünden önce açılmış olan kantinler veya benzeri satış yerleri için, işveren kanunun yürürlük gününden başlayarak üç ay içinde Çalışma Bakanlığına başvurup bu satış yerlerinin yukarıdaki hükümlere uygunluğunu tesbit ettirmek zorundadır. Bu gibi yerlerde yapılması gereken değişiklikler ve düzeltmeler yetkili makamece verilecek uygun öneller içinde işveren tarafından tamamlanır.

BAŞKAN — 22 nci maddeyle ilgili tâdil önergesini okutacağım.

RIZA KUAS (Ankara) — Önergemizi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas ve arkadaşları önergesini geri alıyorlar, önerge geriverilmiştir.

22 nci maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

23 ncu maddeyi okutuyorum.

İşverenin ödeme sorumluluğu

Madde 23. — İşveren, işçinin iş sebebiyle yok olan veya sakatlanan alet, taşıt ve hayvanlarını ödemekle yükümlüdür. Şu kadar ki; işveren işçinin kendi kusur ve ihmali ile sebeb olduğu yok olma veya sakatlanmaları ödemekle yükümlü değildir.

BAŞKAN — 23 ncu madde üzerinde önerge yoktur. Okunan maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

24 ncu maddeyi okutuyorum :

— toplu işçi çıkarma

Madde 24. — İşverenler kanundan doğan ödevlerini yerine getirecek de olsa ancak işlerini daraltmak veya işçilerini azaltmak amacıyla işyerlerinden toplu olarak veya kısa aralıklarla ondan az olmamak üzere onda biri kadar ve daha fazla işçiyi işten çıkarmak istedikleri hallerde durumu,

işçileri çıkarmadan en az bir ay önce ilgili çalışma müdürlüğüne yazılı olarak bildirmek zorundadırlar.

İşveren işlerini daraltma veya işlerini azaltma sebebinin doğruluğu Bölge Çalışma Müdürlüğüne ce tetkik ve tesbit edilir.

Yukarıki fıkra hükmüne göre toplu işçi çıkarılan, veya bu gibi işyerlerini aynı şartlarla işleten veya işletmeye başlayan işverenler, çıkarma tarihinden itibaren 6 ay içinde aynı işyerlerine aynı iş için dışardan işçi alma zorunda kahlırlarsa, işveren durumu uygun araçlarla yayınlıyarak ve işçinin kaydettirdiği adresine taahhütlü mektupla bildirerek daha önce işten çıkardıkları işçilerden çalışmak isteyenleri günün şartlarına göre işe almak zorundadırlar.

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas geri alacağınız önerge var mı efendim, bu madde ile ilgili?

RIZA KUAS (Ankara) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Madde ile ilgili üç tane tadil önergesi var. önergeleri okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

24 ncu maddenin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ankara

Rıza Kuas

Hatay

Yahya Kanbolat

Tekirdağ

Kemal Nebioğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

24 ncu maddenin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«İşverenler işlerini daraltmak veya işçilerini azaltmak amacıyla işyerlerinden toplu olarak işçiyi işten çıkarmak istedikleri hallerde durumu ilgili sendikalara açıklamak ve İş Mahkemesine bildirerek çıkarma sebeplerinin doğruluğunu ispat etmekle yükümlüdürler. İşverenler, ancak bu mahkeme kararından sonra, kanundan doğan ödevlerini yerine getirerek işlerini daraltabilir veya işçilerini azaltabilirler.

İkiden ziyade işçinin çıkarılması, toplu çıkarma addedilir.»

Ankara

Rıza Kuas

Hatay

Yahya Kanbolat

Tekirdağ

Kemal Nebioğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

24 neü maddenin birinci fıkrasındaki son ibarenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini.

«İşçileri çıkarmadan en az altı ay önce ilgili çalışma müdürlüğüne ve işçinin üyesi bulunduğu sendikaya yazılı olarak bildirmek zorundadırlar.»

Ve ikinci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesini,

«Bu işlem tamamlanmadan işçi işten çıkarılmaz.»

Ve üçüncü fıkradaki, «işveren durumu uygun araçlarla yayımlıyarak» ibaresinin, «işveren en az altı ay evvel durumu mahallî iki gazeteyle ilân ederek ve ilgili sendikaya noter vasıtasıyla tebligatta bulunarak» şeklinde değiştirilmesini,

Aynı fıkradaki, «günün şartlarına göre» ibaresinin metinden çıkarılmasını,

Üçüncü fıkraya« ancak işveren, en son çıkarma tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe yeni işçi alamaz» cümlesinin ilâvesini, arz ve teklif ederiz.

Ankara Hatay
Rıza Kuas Yahya Kanbolat
Kemal Nebioğlu
Tekirdağ

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz, madde lehinde Sayın Enver Turgut.

ENVER TURGUT (İzmir) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sizde mi vazgeçtiniz, madde lehinde Sayın Reşat Özarda?... Yok.

Madde aleyhinde T. İ. P. Grubu adına Rıza Kuas, buyurun.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 3008 sayılı Kanunu tadil eden 5518 sayılı Kanunun 3 neü maddesi, şimdi bu kanunun 24 neü maddesi olarak karşımıza getirilmiş bulunmaktadır. 3008 sayılı Kanun çıktığı zaman, toplu olarak işçi çıkarmasına dair bir madde yoktu. Ondan sonra onu tadil eden 5518 sayılı Kanunun 3 neü maddesi ile, tek tek işçi çıkartmasını kâfi görmiyen işverenlerin, veyahut da bu kanundaki tek tek işçi çıkartmasına tatmin olmayan bir görüş neticesi, bunu tadil eden 5518

sayılı Kanunun 3 neü maddesiyle topluca işçi çıkarma hakkını işverenler elde etmişlerdir. Lâstik - iş kolunda sezon vardır. Bir sezon meselâ yazlıktan kışığa, kışlıktan yazlığa geçerken fabrikaları üç ay çalışır, üç ay kapatırlardı. İleri sürülen gerekçe beyazdan siyaha, siyahtan beyaza geçiyorum bu arada fabrikayı tatil etmem icâbediyor idi. 1961 Anayasasına istinaden sürekli işlerde, sezonun yapılamıyacağına dair, Kurucu Meclîs zamanında, karar çıkarıldı. Bu karardan sonra işverenler bu 5518 sayılı Kanunun 3 neü maddesine istinaden toplu olarak işçileri dışarıya atmakta, her üç ayda bir işçi değiştirmektedirler.

Misal olarak size 1961 den bu yana 5518 sayılı Kanunun 3 neü maddesinin kullanış şeklini izah edeyim. Bugünkü 24 neü maddenin aynı.

Derbi Lâstik Fabrikası : 1 . 4 . 1961 de 60 işçi, 18 . 12 . 1962 de 70 işçi, 4 . 11 . 1963 te 300 işçi. 3 . 6 . 1965 te 600 işçi.

Derbi plâstik : 11 . 11 . 1960 ta 50 işçi. 20 . 7 . 1961 de 200 işçi, 1963 te 48 işçi, 6 . 3 . 1964 te 100 işçi, 11 . 12 . 1964 te 300 işçi, 11 . 8 . 1965 te 300 işçi, 1 . 12 . 1965 te 300 işçi. Güneş Plâstik : 110 işçiden 1964 - 1965 arasında 108 işçisi, Güzel Boğaziçi Lâstik Fabrikası 80 işçisinin 80 inini tamamen değiştirmiştir. Düğme fabrikası, Atlas Lâstik fabrikası, Şark Lâstik fabrikası, Viktorya Lâstik fabrikaları bu şekilde.

Eski 3008 sayılı Kanunu tadil eden 5518 sayılı Kanunun üçüncü maddesi diyor ki, altı ay içinde başka işçi alacaksa bu işçileri almak mecburiyetindedir işveren. Çıkardığı işçileri almadığı zaman işverene her hangi bir cezaî müeyyidesi olmadığı için, altı ay içerisinde aynı işçiyi geri almıyor, başka işçileri alıyor. Bunu işverene mecburi edemiyoruz. Şu ana kadar kabul ettiğimiz maddelere göre, 13 neü maddesine göre, 16 neü maddesine göre, 17 neü maddesine göre kanunun işverenler istedikleri kadar işçileri teker teker çıkarmaktadır. Bu 24 neü madde, Bölge Çalışma Müdürlüğüne hiçbir sebep göstermezsiniz. Bölge Çalışma Müdürlüğüne bir ay evvel fabrikada tensikat yapacağını, kimleri tensikat yapacağını bildirmesi yok. Yalnız ben fabrikada tensikat yapacağım. Fabrikada çalışan işçiler 300 - 500, 1 000 kişi. Acaba hangimizi

atacak diye çivi üstünde titremeye başlarlar piyango hangimize isabet edecektir. Hangi işçileri atacağını bildirmez. Bir ay sonra ben şu kadar işçiyi atacağım, miktar da vermiyor. Bir ay sonra fabrikamda tensikat yapacağım. Tensikat artık işverenin insafına kalmıştır. İsteddiği kadar tensikata tabi tutar. Binaenaleyh, 24 ncü madde hayati bir maddedir. Bunun için birçok tadil tasarılarımız, pek çok müracaatlarımız, birçok tekliflerimiz olmuştur, Çalışma Bakanlığına, fakat hiçbir müracaatımız kaale alınmamıştır. Bu, tamamen işverenlerin insafına, işverenlerin istismarına işçiyi terk etmek demektir. Binaenaleyh, 24 ncü madde üzerinde üç tane tadil önergesi vermiş bulunuyoruz. Bir tanesi, maddenin tamamen çıkarılması. Diğer ise; işveren elbette denebilir ki, tensikat yapacaktır, zarar etmiştir. Fabrikasında bin kişi, ilkin kişi çalıştırıyorsa bunun bir kısmını çıkaracaktır, bin kişi, ikinin kişi çalıştıran bir fabrikanın bir senelik, iki senelik, üç senelik hele hele plânlı bir devrede rasgele kapkaççılık yerine, plânlı bir devrenin şartlarına uygun bir düzen kurması lâzımdır. Bu düzende uygun olarak, eğer altı ay sonra, eğer bir sene sonra fabrikasını daraltacaksa, bu plân çerçevesi içerisinde mahkemeye müracaat etsin, ben şu sebeplerden dolayı daraltılmak istiyorum, şu kadar işçiyi çıkartmak istiyorum demek suretiyle mahkemenin tesbiti ile tensikat yapsın. Yani tamamen maddenin çıkarılması mümkün değilse hiç olmazsa toplu olarak işçileri açlığın, sefaletin kucığına atılmasına mâni olmak için bir teklif vermiş bulunuyoruz. Hiç olmazsa mahkeme kararının benimsenmemesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Faik Kırbaşı.

FAİK KIRBAŞLI (Burdur) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; huzuruza bir tereddüdümü izale etmek için çıkmış bulunuyorum. Bu tereddüdüm şudur: 13 ncü maddede (süresi belirli olmayan, sürekli hizmet akıtlarının çözümlenmesinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir.) ibaresi altında işin süresine göre bazı bildirme müddetleri konmuştur. Diğer taraftan, tanzim edilen bu maddede ise, işverenler nihayet verecektir. Yani ister işveren tarafından akdin bozulması şek-

linde olsun, ister tensikat şeklinde olsun, netice birdir, yani bir işçinin işine nihayet verilmesi meselesidir. Bir taraftan birtakım müddetler konmuştur. Meselâ üç yıldan fazla sürmüş olan işçi için bildirmeyi diğer tarafa bildirmesinden başlayarak sekiz hafta denmiştir. Hukukî ihtilâfa meydan verecek bir durumla karşı karşıya bulunuyoruz. Burada ise, işçileri çıkarmadan en az bir ay önce, demiştir. Görüyorsunuz ki, sekiz hafta ile bir ay arasında her hangi bir hukukî mesnet bulmaya imkân yoktur. Çünkü cümlenin kuruluşu, işçileri çıkarmadan en az bir ay önce... demek Çalışma Bakanlığı bu bir ay içerisinde karar vermek mecburiyetindedir. Ankasından diyorsunuz ki, işçi üç yıldan fazla sürmüş olan iş akdinin feshine mütedair durumda, sekiz hafta diyorsunuz. Tatbikat bakımından ben bu noktayı sarıh bulmuyorum. Tatbikatta bâzi ihtilâflar çıkabilir. Bu bakımdan bu noktanın komisyon tarafından aydınlatılmasında fayda mülâhaza ediyorum. Gemellikle madde gayet iyi düzenlenmiştir.

Yalnız tatbikatta mühim olan nokta işverenin işlerini daraltma ve işlerini azaltma sebeplerinin doğruluğu, bölge çalışma müdürlüğüne tetkik ve tesbit edilir, denmektedir. Bu noktaya Büyük Meclisin nazarı dikkatini celbederim. Bölge çalışma müdürlüğü, bir İktisadi bünye içerisinde mevcut olacak bir değişikliği, şu bölge veya bu bölge müdürüne göre, ayrı ayrı açılardan mütalâa edilebileceği nazarı itibara alınarak, bu tetkikin merkezleştirilmesinde fayda mülâhaza ediyorum. İzmir Bölge Müdürü, İzmir'deki bir fabrikanın tensikatı münasebetiyle, ileri sürdüğü esbabı mucibeleri şöyle veya böyle mütalâa edebilir, doğru görülebilir veya görülmeyebilir. Eskişehir mıntakasındaki bir müdür de başka türlü görebilir. Onun için bunun merkezleştirilmesinde yani, Bakanlıkta kurulacak bir kurulun buna karar vermesinde fayda vardır. Ve bu suretle hukukî norm da tam yerine oturacaktır, teknik bakımdan, espri bakımından. Benim maruzatım bu kadar. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde aleyhinde Sabahattin Savacı, buyurun.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz, başka söz istiyen arkadaşımız var mı efendim?

KEMAL NEBİOĞLU (Tekirdağ) — Madde aleyhinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Madde aleyhinde buyurun Sayın Nebioğlu.

KEMAL NEBİOĞLU (Tekirdağ) — Sayın milletvekilleri, hiç şüphesiz arzu edilen çalışma nizamının, Anayasanın 42 nci maddesinde yerini bulmuş olan çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi mevzuubahistir. 3008 sayılı İş Kanununun ilk metninde böylesine bir hüküm yoktu. Bilâhara, arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, 5518 sayılı Kanunun 3 ncu maddesiyle toplu işçi çıkarma hakkı bölge çalışma müdürlüğüne, sadece bir ay evvel bildirmek suretiyle, müsaade veya çıkartmanın haklılığı veya haksızlığı mevzuubahsolmadan, toplu işçi çıkartma hakkı tanınmıştır. Bilindiği üzere, Grev ve Toplu Sözleşme Kanununa göre grev yapılmadığı takdirde işçiler toplu olarak yani, bu kanuna uymadan gerekli yollardan geçmeden, işi terk ettiği takdirde bu kanunsuz grev olmaktadır. Halbuki burada işveren, maddede zikredilen vasıfların kendisi tarafından tâyin ve tesbitinden sonra toplu işçi çıkartmak hakkına sahibolmaktadır.

Bu madde ile ilişkisi bulunan, yani 24 ncu maddedeki bildirme keyfiyetine uymayan işverenler hakkında da cezai müeyyidelere dair 98 nci maddenin 7 nci fıkrasında 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ve tekkerrürü halinde, daha önce verilen para cezalarının iki katı hükmolunur demektedir. İşverenler neden bu yola gidiyorlar? Bir kere yerleşmiş müesseselerin bu yola gittikleri görülmemiştir. Yerleşmemiş, ciddi olmayan, gayriciddi müesseselerin bu yola müracaat etmek suretiyle işçilerin kıdem tazminatına hak kazanacak bir süre işyerinde çalışmasının önüne geçiriyorlar. Bir işyerinde bundan 4 ay evvel bölge çalışma müdürlüğüne de haber vermeden, toplu işçi çıkartma yoluna gittiler. Durumu bölge çalıştırma müdürlüğüne bildirdik. Bölge çalışma müdürlüğü saveriği harekete getirdi. ve dâva açıldı. Dâva devam edecek, tabii ne kadar devam edeceğini kestirmek mümkün değil. Fakat, toplu olarak işten çıkarılan işçileri de işe almamak yoluna gitti ve tazminatları da tanımıyordu. İki sene veya daha az süreli işçi olduğu için kış kıyamette açıkta kaldılar. Bu davranış Anayasanın biraz evvel okumuş olduğum 42 nci maddesi ile bir çelişki halindedir.

Grupumuz arzu eder ki, bugün huzurunuzda bulunan bu maddeyi komisyon geri alsın ve biraz evvel ifade ettiğim açılardan değerlendirilmek, yeni bir veçhe vermek suretiyle huzurunuzda getirsin.

5518 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi ile 24 ncu maddesi arasında bir değişiklik yok. 6 ay süreler var, hemen hemen aynıdır. Sadece cezai müeyyideler konusunda işverenlerin bildirim, cezai müeyyidelere dikkat etmeleri hususunda bir ileri adım atılmıştır. Bu yeterli değildir. Arzu edilen işyerinin kararlılık içinde bulunmasıdır. Bu sebeple kararlılığı teşvik edecek kanun olmalıdır. Kararsızlığı teşvik edecek durumda bulunmaktadır. İyi zihniyet sahibi bulunmayan işverenler, bu maddeye dayanmak suretiyle, işçilerini toptan çıkartacaklardır. Bunun önüne geçilmesi mümkün değildir. İleri sürdüğümüz görüşleri değerlendirmek suretiyle komisyon maddeyi geri alırsa müteşekkirci kalırız.

BAŞKAN — Sayın Nebioğlu vaktiniz doldu.

KEMAL NEBİOĞLU (Tekirdağ) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, önergeleri ayrı ayrı tekrar okutup oyunuzda sunacağım.

(Ankara Milletvekili Rıza Kuas ve arkadaşlarımızın 24 ncu maddenin metninden çıkarılmasına dair önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Diğer önergeyi okuyorum.

(Ankara Milletvekili Rıza Kuas ve arkadaşlarımızın, 24 ncu maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine dair önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir. Diğer önergeyi okuyorum.

(Ankara Milletvekili Rıza Kuas ve arkadaşlarının, birinci fıkrasındaki son ibarenin değiştirilmesine dair önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

24 nci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

25 nei maddeyi okuyorum.

Sakat ve eski hükümlü çalıştırma

MADDE 25. — İşverenler iş yerlerinde aşağıdaki esaslar ve ölçüler içinde sakat kimse ile eski hükümlü kimse çalıştırmak ve bunlara meslek, beden ve ruh durumlarına göre iş vermek zorundadırlar.

a) Yüz işçiye kadar işçi çalıştıran işyerlerinde her tam elli işçiye karşılık bir sakat ve bir eski hükümlü kimse,

b) İşçi sayısının yüzden fazlası için her yüz işçiye karşılık iki sakat ve iki eski hükümlü kimse,

Çalıştırılır.

c) Bu maddeye göre çalıştırılacak sakat ve eski hükümlülerin çeşitleri ile hangi cins sakat ve eski hükümlülerin hangi iş kollarında ve hangi işlerde çalıştırılabileceği ve bunların iş yerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel ve ücret şartları ile bunların işverenlerce nasıl işe alınacakları; Çalışma, Adalet, Sanayi, Millî Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Ulaştırma Bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak tüzükte gösterilir.

Sakatların işyerlerine alınmalarında o işyerinin işçisi iken sakatlanmış olanlara öncelik hakkı tanınır.

Bir işyerinden mülûlen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan mülûliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerine alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları, boş yer varsa derhal,

yoksa yer boşaldığında, o andaki şartlarla eski işyerlerine veyahut eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklilere tercih ederek almaya mecburdur.

Genel ve Katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar veya Kamu İktisadi Teşebbüsleri yahut özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlara veya bunlara bağlı işyerlerinin İş Kanununa tabi olmayan daire ve kurumlarında çalıştırılan kimselerin de sakat ve eski hükümlüler arasından ayrılması hakkındaki gerekli usul ve şartlar ile bunun oran ve hangi işlerde çalıştırılacakları yukarıda sözü geçen tüzükte gösterilir.

BAŞKAN — Madde ile ilgili iki önerge vardır okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

25 nei maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendlerinin;

«a) Elli işçiye kadar işçi çalıştıran işyerlerinde üç sakat ve üç eski hükümlü kimse,

b) İşçi sayısının elliden fazlası için her elli işçiye karşılık altı sakat ve altı eski hükümlü kimse, çalıştırır.» şeklinde değiştirilmesini;

İkinci fıkranın,

«İşveren, sakatların işyerine müracaatlarında, o işyerinin işçisi iken sakatlanmış olanları öncelikle almaya mecburdur» şekline getirilmesini,

Üçüncü fıkradaki,

«Boş yer varsa derhal, yoksa yer boşaldığında, o andaki şartlarla» ibaresinin metinden çıkarılmasını,

Arz ve teklif ederiz.

Ankara

R. Kuas

Hatay

Y. Kanbolat

Tekirdağ

K. Nebioğlu

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İş Kanununun 25 nei maddesinin 3 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

R. Ülker

3 nci fıkranın değişik şekli :

«Bir işyerinden mülûlen ayrılmak zorunda kalıp da, sonradan mülûliyeti kalkan işçiler eski işyerlerine alınmalarını istedikleri takdirde, key-

fiyeti bir ay önce işverene yazı ile bildirirler. İşveren bunları, o andaki şartlarla eski işyerlerine ve yahut eski işyerlerine uygun diğer bir işe almak zorundadır.»

BAŞKAN — Sayın Kuas nedir efendim?

RIZA KUAS (Ankara) — Önergemizi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas ve arkadaşları önermelerini geri almışlardır. («Reşit Ülker de yok» sesleri.) Olmazsa yine muamele yapılacaktır... Sayın Türkay.

HASAN TÜRKAY (Ankara) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Türkay vazgeçtiler. Sayın Turgut?.

ENVER TURGUT (İzmir) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Turgut vazgeçtiler. Sayın Özarda? Yok... Sayın Kuas? Yok... Sayın Ülker? Yok... Sayın Hasan Ünlü, madde üzerinde buyurun.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Sayın Başkan muhterem arkadaşlar, 25 nci maddenin birinci fıkrası ile son fıkrası birbirlerine tamamen zıt bir vaziyette hüküm taşımaktadırlar. Şimdi birinci fıkrasında şöyle bir hüküm vardır: «Beden ve ruh durumlarına göre iş vermek zorundadırlar». Son fıkrada ise: «Boş yer varsa derhal, yoksa yer boşaldığında» diyor. Aynı zamanda birinci fıkranın (A) ve (B) bendlerinde ne miktarda sakat ve hükümlü alınmaya mecbur olduklarına dair beyanlar mevcuttur. Şu duruma göre (A) ve (B) bendlerinde miktarı belirtilmiş, sayıları belirtilmiş ve buna göre hükümlü ve sakat müracaat ettiği takdirde, boş yer olup olmadığı hususunu nazara almadan, derhal alınır kaydı vardır. Lâkin son fıkrada aynı işletmede çalışmış olup da istekleri üzerine ayrılan, mâlûliyet sebebi ile ayrılıp da sonradan mâlûliyetleri ortadan kalkan kimseler müracaat ettiğinde boş yer varsa, diye bir hüküm koymaya lüzum yoktur. Bu şekilde müracaat olduğu takdirde birinci fıkranın (A) ve (B) bendleri ölçüsü dâhilinde almak mecburiyeti konmalıdır ve bence (Boş yer varsa derhal, yoksa boşaldığında) hükmünün bu maddenin son fıkrasından çıkarılması yerinde olacaktır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Kemal Şensoy.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, sakat ve hükümlü çalıştırmaya dair bulunan 25 nci madde kanaatimize göre, hem şef-

kat hissini, hem ıslah durumunu, hem adalet hissini, hem de vefa hissini taşımaktadır. Cemiyet içerisinde şu veya bu şekilde suç işledikten sonra hükümlü damgasını yiyen bir kimsenin doğuştan sağlıklı olduğunu ve ıslahının mümkün olmadığını kabule imkân yoktur. İşte cemiyetin zaruretleri içerisinde şu veya bu sebeple mahkûm olan bir kimsenin bir işyerinde çalıştırılması, onun ıslah edilmesi ve cemiyet hayatına tekrar avdet ettirilmesi şeklinde tecelli eden insani hükümler çerçevesi içinde mütalâa edilmek lâzımgelir. Hangi hükümlülerin hangi çeşit işlerde çalıştırılacağı maddenin üçüncü fıkrasında enine boyuna mütalâa edilmiş ve mükerrir bir hırsızın veyahut da cemiyet içerisinde asla affa lâıyk görülmiyen her hangi bir şekilde suç işleyen bir şahsın bu hükümlüler arasında mütalâa edilmediği (C) fıkrasının tetkikinden de sarahatle anlaşılmaktadır.

Sakatların alınması keyfiyeti ise, hakikaten kendi elinde olan, yahut olmiyan sebeplerden dolayı sakat kalmış bir kimseyi cemiyet içerisinde ve iş hayatından taretmek ne insani ölçülerle kabili teliftir, ne viedani ölçülere sığar. Bu bakımdan madde sakat ve eski hükümlülerini çalıştırmak yolundaki bir hüküm sevk etmek suretiyle hem adalet duygularımızı hem vefa, hem şefkat hissimizi okşamakta, işçilerin lehine mükemmel bir madde şeklinde gözükmektedir. Aynen kabulünü istirham ediyorum.

BAŞKAN — Mevut tek önergeyi okutuyorum efendim.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon önergeyi katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

25 nci maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

26 nci maddeyi okutuyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ücret

Tarif

Madde 26. — Genel anlamda ücret, bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve nakden ödenen meblâğı kapsar.

Ancak, 13 nci maddenin (c) bendinde sözü geçen ücretle 14 nci maddede sözü geçen kıdem tazminatına esas olacak ücretin hesabında, birinci fıkrada yazılı ücrete ilâveten işçiye sağlanmış olan para ve parayla ölçülmesi mümkün akdi ve kanundan doğan menfaatlerde göz önünde tutulur.

İşçi ücreti en geç haftada bir, yurttan geçme zorunlu para ile ödenir.

Toplu sözleşmeler veya hizmet akitleri ile bir ödeme süresi en geç bir aya çıkarılabilir.

Bir işyerinde aynı nitelikte işlerde ve eşit ve rimle çalışan kadın ve erkek işçilere sadece cinsiyet ayrılığı sebebiyle farklı ücret verilemez. Toplu iş sözleşmelerine ve hizmet akitlerine buna aykırı hüküm konulamaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde tadil önergesi yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

27 nci maddeyi okutuyorum.

Askerlik ve kanundan doğan çalışma

Madde 27. — Muvazzaf askerlik ödevi dışında manevra veya her hangi bir sebeple silâh altına alınan veyahut her hangi bir kanundan doğan çalışma ödevi yüzünden işinden ayrılan işçinin hizmet akdi, işinden ayrıldığı günden başlayarak iki ay sonra bozulmuş sayılabilir.

İşçinin bu haktan faydalanabilmesi için o işte en az bir yıl çalışmış olması şarttır. Bir yıldan çok çalışmaya karşılık her fazla yıl için, ayrıca iki gün eklenir. Şu kadar ki, bu sürenin tamamını doksan günü geçemez.

Hizmet akdinin bozulmuş sayılabilmesi için beklenilmesi gereken süre içinde işçinin ücreti işlemez. Ancak özel kanunların bu husustaki hükümleri saklıdır. Bu süre içinde hizmet akdinin kanundan doğan başka bir sebebe dayanılarak işveren veya işçi tarafından bozulduğu öteki tarafta bildirilmiş olsa bile, bozulma için kanunun gösterdiği önel bu sürenin bitiminden sonra işlemeye başlar. Ancak hizmet akdi esasen belirli bir süreyi içine alıyor da bu süre yukarıda yazılı önel içinde kendiliğinden bitiyorsa bu madde hükümleri uygulanmaz.

Her hangi bir askerî ve kanuni ödev dolayısıyla işinden ayrılan işçilerden bu ödevin sona ermesinden başlayarak iki ay içinde işe girmek için başvurularını, işverenler boş yerlere öncelikle işe alma zorundadırlar.

BAŞKAN — 27 nci maddeyle ilgili bir tadil önergesi var.

RIZA KUAS (Ankara) — Geri alıyoruz.

BAŞKAN — Önerge sahibi önergesini geri alıyor. Bu itibarla 27 nci maddeyi müzakere konusu yapmadan oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

28 nci maddeyi okutuyorum.

Ücretin saklı kısmı

MADDE 28. — İşçi ücretlerinin ayda 240 lirası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik olunamaz. Ancak işçinin bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir. Bu kayıtlamalar nafaka boreu alacaklarının haklarını kaldırmaz.

BAŞKAN — 28 nci madde ile ilgili bir tadil önergesi vardır okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

28 nci maddedeki, «işçi ücretlerinin 240 lirası haczedilemez» ibaresinin, «işçi ücretlerinin 350 lirası haczedilemez» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ankara

R. Kuas

Hatay

Y. Kanbolat

Tekirdağ

K. Nebioğlu

BAŞKAN — Maddenin lehinde Sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — İşçi ücretlerinden sabit bir miktarda bir kısmın kesilmeceğini âmir olan bu hüküm (240 lirası haczedilemez ve devredilemez) şeklinde tesbit edilmiştir. Şimdi 240 liranın bu şekilde tesbiti ileride Türk parasının kıymetinin düşmesi, her hangi bir enflasyon ve her bir şekilde para kıymetinin düşmesi halinde işçi mağdur olabilir. Onun için böyle katî ve kesin rakam yerine, bir nisbet konmasında fayda mülâhaza etmekteyim. Meselâ 3/4 ü kesilemez, 1/3 ü kesilebilir şeklinde daha uygun düşebilirdi. Bunu bu şekilde bir rakamla dondurulması işçinin de, işverenin de aleyhine olabilir. Onun için bir nisbet dâhilinde düşünülmesi lâzımgelirdi, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Türkiye İşçi Partisi Grubu adına Sayın Rıza Kuas, madde aleyhinde, buyurun.

RIZA KUAS (Ankara) — Nebioğlu'na devrettim.

BAŞKAN — Sayın Kuas siz Sayın Kemal Nebioğlu'na devrettiniz. Buyurun efendim.

T. İ. P. GRUPU ADINA KEMAL NEBİ-OĞLU (Tekirdağ) — Değerli arkadaşlarım, maruzatamız bu konuda çok kısa olacak. İstina ettiğimiz husus asgari ücrettir. Bilâhara asgari ücretlerle ilgili maddeler gelecektir. Görülecektir ki, yurdumuzda tesbit edilmekte olan asgari ücret bir insanın barınması, yemesi, giyinmesiyle ilgili olarak tesbit edilen asgari yaşama koşullarını sağlıyan ücrettir. İş kollarına baktığımız vakit meselâ, son olarak tesbit edilen Tekirdağ'ında gıda - iş kolunda asgari ücret 12 liradır. Getirmiş bulunduğumuz miktar, tadil öngesiyle, hiç olmazsa bir kişinin asgari yaşama koşullarını tesbit eden ücretin, burada kanunun maddesine girmesi suretiyle, hacedilmemesi hükmününün konulmasında yarar vardır, diyoruz. 240 lira ile, 350 lira arasında büyük bir fark yoktur. Fakat, asgari ücret yönünden meseleye eğildiğimiz vakit, bir işçinin asgari yaşama koşullarını sağlayacak ücretin burada kanunun maddesine girmesinde gerekçe vardır, bir zorunluk da vardır. Bu sebeple tadil önergesi verdik.

Saygıları sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Fethi Çelikbaş,

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım mevzuatımıza gelirlerle, çalışmalarının gelirleri ile geçinmek durumunda olanlar için, memur ve ücret kategorilerindekiler için yavaş yavaş mütteharrık merdiven sistemi denebileceği olan sisteme doğru gitmekte fayda vardır. Fülhâkika, mevzuatımız henüz girmemiş olmakla beraber Türkiye gibi, parasının kıymeti kısa zamanlarda mühim düşüşler kaybeden bir memlekette bu yola gitmemizde vatandaşların geçimi için emniyet olacaktır. Bu yüzden bendeniz bu maddede her iş kolunda tesbit edilecek olan asgari ücretin 30 günlük tutarının 240 lira yerine geçmesinde fayda görürüm, ve bu takdirde ileride 10 sene, 20 sene, sonra dahi hiçbir şeyi değiştirmeye lüzum kalmadan, o sahalarda kanunen tesbit edilecek olan asgari ücretin 30 ile çarpılması ile elde edilecek miktar, işçilerimiz için haczi mümkün olmayan miktar olacaktır ve bu emniyetli bir yola girme olacaktır. İşçi Partisi temsilcilerinin ifade ettiği 350 lira bugün için bir mâna ifade etse dahi, altı sene sonra pekâ-

lâ mânasını kaybedebilir. Bu bakımdan ben komisyonca rica edeceğim, fevkalade isabetli bir tedbir olacaktır, asgari ücret ne tesbit edilirse onun günlük tutarı, bu haciz edilemeyecek 240 lira maktu olarak tesbit edilen miktarın yerine geçsin. O takdirde kanun vâzının işçiler için sağlaması istediği emniyetli yaşayış kanunen teminata kavuşmuş olacaktır. Maruzatım bu kadardır.

BAŞKAN — Buyurun sayın Kaya Özdemir, komisyon adına.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, İş Kanununun Yüce Mecliste müzakeresinden önce, Deniz İş Kanun tasarısı huzurunda görüşüldü ve o kanunda, deniz işçilerinin ücretlerinin saklı kısmı 240 lira olarak kabul edildi. Deniz işçileri için 240 lirası hacedilmeyecek şekilde kabul edilmiş bir durum var. Binaenalyh, deniz işçilerine kabul edilen ayda 240 liranın hacedilemeyeceği prensibinin bu kanunda da aynen kabulünde biz zâuref görüyoruz.

Diğer taraftan ancak işçinin bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir, diye de bir fikramız vardır aynı maddede. Hâkim ayrıca işçinin bakmakla mükellef olduğu kimselerin hacedilemeyecek miktarını takdir edecektir. O takdirde zaten bir bakıma sayın Çelikbaş'ın ve diğer arkadaşlarımızın işaret ettiği husus yerine getirilmiş olacaktır. Hâkim bir aile reisinin bakmakla mükellef olduğu aile fertlerinin ne kadar parayla geçinebileceğini takdir edecektir. Ve onlar için hacedilecek miktarı hâkim tesbit edecektir. Maruzatım bu kadar.

BAŞKAN — Madde lehinde sayın Enver Turgut...

ENVER TURGUT (İzmit) — Vazgeçtim...

BAŞKAN — Vazgeçtiniz. Sayın Reşat Özarda?... Yok. Sayın Abdülbâri Akdoğan buyurun.

ABDÜLBÂRİ AKDOĞAN (Ağrı) — Muhterem arkadaşlar, madde aleyhinde konuşan sayın Türkiye İşçi Partisi temsilcileri arkadaşlarımız yalnız Tekirdağ'ını nazarı itibara alarak, asgari ücretin 12 lira olduğundan bahsettiler. Yalnız Tekirdağ değil, Türkiye'yi toptan nazarı

dikkate aldığımız takdirde, asgari ücretin bunun aşağısında olduğunu tesbit ederek vergi de kesildikten sonra işçinin alacağı para, geriye kalmış olan paranın 20 yahut 30 lira üzerinde olacaktır. Bu bakımdan kanunun getirdiği, husus yerindedir, saygılarımla.

BAŞKAN — Maddenin aleyhinde Sayın Faik Kırbaşı.

FAİK KIRBAŞLI (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, söz almayıcaaktım, fakat Deniz İş Kanununda aynı maddede söz aldığım halde, sıra gelmediği için, hiç olmazsa bu vesile ile bu hususta fikir ve kanaatlerimizi belirtmek mecburiyetinde kaldım.

Efendim, kıymet hükümleri para değeri ile beraber bir kanun devamlı bir husus arz eder. Para değeri şu veya bu vesile ile, asgari ücretler şu veya bu vesile ile değişebilir. Onun için burada miktarı kesin olarak belirtmektense nisbet olarak belirtilmesinde çok büyük fayda vardır. Meselâ eline geçen ücretin 1/3 i denilebilir. Ve bu suretle daha tatbikata yakın ve daha realitelere uygun olduğu gibi, böyle bir hüküm getirildiği takdirde esasen işçinin de lehine bir hüküm olur. Yani bu miktarı 240 lira, 340 lira, 540 lira şeklinde değil, eline geçen paranın muayyen bir miktarı şeklinde, bir kesri şeklinde, 1/3 ü şeklinde mesele yerine getirilebilirdi. Bu suretle de ilerde, efendim 240 lira hiçbir mâna ifade etmiyor, bunu 350 liraya çıkaralım ve saire şeklinde doğabilecek itirazlar da kanun tatbikatı bakımından, önlenmiş olurdu. Bilmiyorum, Deniz İş Kanununda da böyle çıktığına göre, şimdi daha çok müşkülleştirmiştir, her halde maddenin geri alınıp, anlattığımız espri içerisinde düzenlenmesi mümkün müdür, değil midir, bilmiyorum, artık komisyon bunu düşünecektir, ve karar Yüksek Heyetinin olacaktır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Kaya Özdemir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Değerli arkadaşlarım, önce Sayın Kırbaşı arkadaşımızın getirdiği prensip işçinin lehine değil, aleyhine olur. Eğer bir işçi 400 lira alıyorsa bunun 1/3 ünü hesabettiğiniz takdirde, o kadar miktarı haczedilemeyecek, fakat daha fazlası haczedilecek

mânasına gelir. Misal olarak arz edeyim, eline 300 lira geçen bir işçi, burada bizim getirdiğimiz teklife göre 240 lirası haczedilemeyecektir. Hâkim tarafından da bir 60 lira takdir edilirse, maaşı, onun aldığı miktar 300 lira aldığı müddetçe, haczedilemeyecek mânasına gelir. Eskiden bu miktar 60 lira idi değerli arkadaşlar. Biz bu 60 lirayı 240 liraya çıkardık. Netice itibariyle nispi bir temsilin, bir nisbete vurma'nın işçi lehine değil, işçi aleyhine olacağı, yapılacak bir hesap işlemi ile kendiliğinden anlaşılacaktır. Bu 240 liranın, Deniz İş Kanununda olduğu gibi, burada da aynen kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Ünlü.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Muhterem arkadaşlarım, maddede doğrudan doğruya 240 liraya kadar bir miktarın muaf tutulması hükmü mevcuttur. Yani bu miktara kadar haczedilemez, kimseye temlik ve devredilemez yönünden mevcudolan bu hüküm şüphesiz, az ücret olan işçileri korumak, himaye etmek maksadıyla konmuş bir hükümdür. Kaldı ki, bu miktar idare etmediği takdirde mahkemenin vereceği bir kararla da buna dair, yani az ücret alan işçilerin hakkını koruyucu bir tedbir olarak mahkemeye de salâhiyet verilmiştir. Şimdi ben bu maddenin tatbikatta doğuracağı birtakım aksaklıkları izah etmek için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

İera ve İflâs Kanunu var. Her hangi bir atacak icraya verildiği zaman maaşlı işe o kimsenin dörtte biri miktarında bir para maaşından kesiliyor. Fakat, eğer o kimse işçi ise ve bunu İera memuruna alacaklı bildirmemişse, bu durum karşısında itiraz edilmediği takdirde tatbik edilecek muamele aynıdır. Yani bu hususu koruyucu bir tedbir konmamıştır. Kaldı ki, ben şahsen 240 lira şu, ve bu şekilde değil de, gerek İera memurlarının vazifelerinin bu çeşitli şekilde ağırlaştırılması yönünden ortaya çıkacak bu gibi zorlukları ortadan kaldırmak ve gerekse bir kimse işçi midir, memur müdür şu müdür, bu müdür şeklinde birtakım iddialarla karşı karşıya çıkmamak için, işçinin alacağı ücret miktarı ne olursa olsun, burada dörtte bir şeklinde bir hüküm konarak, 240 lira durumunu, yani miktarı kaldırmak daha yerinde olacaktır. Eğer bu böyle olmadığı takdirde o zaman İera ve İflâs Kanununun buna dair hükümleri burada uygu-

lanır veya uygulanmaz şeklinde bir sarahat olması lâzımdır, bu husus burada yoktur. Şimdi bu iki kanun yönünden alacaklılar icraya verildiği takdirde icra memurunun takdirine bırakılıyor. Statüye göre tâyin edilmiş bir memur ise dörtte biri, İş Kanununa göre tâyin edilmiş bir işçi ise aldığı maaş, ücret miktarı göz önüne alınarak bunun 240 lirası muaf tutulacak, onu mütaakiben icra memurunun takdiri karşısında bir kesinti yapılacakmış. Ama bu kesinti gene İcra İflâs Kanununa göre 240 liradan yukarı olan miktar için dörtte bir olarak hesaplanıyor mu hesaplanmıyor mu? Bu hususta da sarahat yok. Bu cihet için komisyon izahat verirse yerinde olacaktır.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde aleyhinde Sayın Kemal Şensoy, buyurunuz.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Savın Başkan, muhterem arkadaşlarım, 28 nci maddedeki bahis konusu 240 liranın haczedilemeyeceği yolundaki fikre bir şey demiyoruz. Yalnız, devam eden kısımında başkasına devir ve temlik olunamaz divor. Bu devir ve temlik keyfiyeti bir şahsın kendi ihtiyarı ile vukubulan hukuki bir muamele olacaktır ve tek taraflı bir muamele olacaktır.

Hiçbir kimse, maaşını veyahut da ücretini bana devir veya temlik et diye, bir şahsı zorlayamaz. Su halde, kendi ihtiyarı ile vukubulacak bir hareketi vatandaşın esingemek ve onun elinden bu salâhiveti almak, kanaatimize göre, Anayasaya değil insan haklarına da aykırıdır. Ben kendi almış olduğum ücreti başka bir şahsa devir yaptığım takdirde, bu muamele bir dâva mevzuu olarak hâkim huzuruna gittiğinde, hâkim diyecek ki; bu devir muamelesi müteber değildir. İşçilerle başka şahıslar arasında yapılan birtakım hukuki muamelelerde birçok aksamalar. Bir işçiden alacaklı bulunan bir şahıs, bu alacağını tahsil zmnında ücretinin şu miktarının devrine dair her hangi bir mukaveleyi veya muameleyi hâkimin huzuruna götürünce hâkim, İş Kanununun 28 nci maddesine göre yapılan bu devir ve temlik muamelesi müteber olmadığından hiçbir hakkın yok, diyecek ve alacaklıyı haksız duruma düşürecek. Kaldı ki, birtakım ailevi, hususi zaruretler dolayısıyla bir işçi devir ve temlik muamelesi yapamazsa onun en tabii hakkı olan medeni haklarını kullanma salâhivetinden onu menetmiş bulunuruz. Binaen-

aleyh, haczedilemez diyelim, fakat devir ve temlik edilemez demiyelim. Bu şekilde bir hüküm hukuk mantığına uymadığı gibi, hukuk kurallarında ve hiçbir kanunda, böyle bir hükmün mevcudolduğunu ben tahmin etmiyorum. Benim kendi ihtiyarım- la yapacağım bir muameleden beni meneden bir kanun hükmü hem Anayasaya aykırıdır, hem de insan haklarına, insan hürriyetine aykırıdır Çok istirham ediyorum, ya Komisyon bizi bu hususta aydınlatın, ya da maddeyi geri almak suretiyle yeniden tedvin etsin.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Önergeyi okutup oyunuzun sunacağım.

(Rıza Kuas ve arkadaşlarının 28 nci madde ile ilgili önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

28 nci maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

29 ncu maddeyi okutuyorum.

Kamu tüzel kişilerine ve bunların bâzi kuruluşlarına ilişkin ödevler

MADDE 29. — Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ve muhtarlıklar veya Kamu İktisadi Teşebbüsleri yahut özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar; mütaahhide verdikleri her türlü bina, köprü, hat ve yol insası gibi yapım ve onarım işlerinde, mütaahhitlere ödenecek her istihkaktan önce işyerinde çalışan işçilerden mütaahhit veya taşeronlarca ücretleri ödenmiyenlerin bulunup bulunmadığını kontrol edip, ücretleri ödenmiyen varsa mütaahhitten veya taşeronlardan istenecek bordrolara göre bu ücretleri bunların istihkaklarından öderler.

Bunun için istihkak ödeneği ilgili idare tarafından işyerinde şantiye saflığı, işyeri ilân tahtası veya işçilerin toplu bulunduğu yerler gibi işçilerin görülecekleri yerlere yazılı ilân asılmak suretiyle duyurulur. Ücret alacağı olan işçilerin ücret alacaklarının üç aylık tutarından fazlası hakkında adı geçen idarelere her hangi bir sorumluluk düşmez.

Anılan mütaahhitlerin bu idaredaki her çeşit teminat ve istihkakları üzerinde yapılacak her türlü devir ve el değiştirme işlemleri veya haciz ve icra izlemleri bu işte çalışan işçilerin ücret alacaklarından fazlası hakkında hüküm ifade eder.

Bir işverenin üçüncü kişiye karşı olan borçlarından dolayı işyerinde bulunan tesisat, malzeme, ham, yarı işlenmiş veya tam işlenmiş mallar ve başka kıymetler üzerinde yapılacak haciz ve icra izlemleri, bu işyerinde çalışan işçilerin icra kararının alındığı tarihten önceki üç aylık dönem içindeki ücret alacaklarını karşılayacak kısma avrıldıktan sonra kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder.

BAŞKAN — Madde üzerinde verilmiş bir taahhüt önergesi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

29 neu maddenin ikinci fıkrasındaki birinci cümle,

«Ayrıca durum, mahallî iki gazeteyle en az bir ay önce ilân edilir ve ilgili sendikaya noter vasıtasıyla bildirilir.»

İlâvesinin yapılmasını,

Avnı fıkradaki;

«Ücret alacağı olan işçilerin ücret alacaklarının üç aylık tutarından fazlası hakkında adı geçen idarelere her hangi bir sorumluluk düşmez.» cümlesinin metinden çıkarılmasını,

Üçüncü fıkradaki,

«Ücret alacaklarından», ibaresinin, «Ücret ve her türlü alacaklarından» şekline getirilmesini,

Dördüncü fıkradaki,

«Bu işyerinde çalışan işçilerin icra kararının alındığı tarihten önceki üç aylık dönem içindeki ücret alacaklarını karşılayacak kısım avrıldıktan sonra», ibaresinin, «Bu işyerinde çalışan işçilerin ücret ve her türlü alacaklarını karşılayacak kısım avrıldıktan sonra», şeklinde değiştirilmesini,

Arz ve teklif ederiz.

Ankara

Rıza Kuas

Hatay

Yahya Kanbolat

Tekirdağ

Kemal Nebioğlu

BAŞKAN — Madde lehinde Sayın Enver Turgut.

ENVER TURGUT (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, madde yazılış şekli ile gayet güzel

hazırlanmıştır. Bu maddenin aynen kabulünü saygıyla rica ederim.

BAŞKAN — Madde aleyhinde T. İ. P. Grubu adına Sayın Rıza Kuas.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 29 neu madde Türkiye'de tatbikatların neticesinde yeni getirilmiş, yeni düşünülmüş bir maddedir. Yani, inşaat işçilerinde ve taahhüt işlerinde yanlarında çalıştırdıkları işçilerin paralarını vermiyen ve bu mütaahhitlerden binlerce işçinin, yüzbinlerce alacağı olduğu hepimizin malûmudur. Bu hal düşünülerek 29 neu madde yeni bir madde olarak getirilmiştir. Ancak, yeni getirilmiş olan bu maddenin boşluklarını, bizim açımızdan, sendika ve işçilerin açısından boşlukların olduğu kanaatine vararak bâzı değişiklik teklifleri yapmış bulunuyoruz.

Diyor ki maddede; «Üç aylık tutarından fazlası hakkında adı geçen idarelere her hangi bir sorumluluk düşmez.» Niçin? Niçin üç aylıktan fazlasını birinci şahıs, yani mütaahhide ihale eden veya mütaahhide ödeme yapan kişiden işçilerin sadece üç aylık alacakları varsa bunları deruhde ediyor, üsttarafını etmiyor? Üç aylıktan fazlasının da teminat altına bağlanmasını arzu ediyoruz.

Diğer taraftan, tediye yapılırken o işyerinde çalışanların görebilecekleri bir yere ve yahut da işçilerin görebilecekleri yerlere ilân asılır. Zaten mütaahhit inşaatını yapmıştır, çekip gitmiştir, işçiler dağılmıştır, toplu olarak bulunamayabilir. Diyoruz ki, burada bu tediyeler yapılırken ilândan bir ay evvel bir gazete ile ilân edilsin, falan yenden alacaklı olanlar varsa, kimin alacakları varsa falan yere müraعات etsin diye bir ay evvel bir gazete ile ilânın bu maddeyle ilâvesini teklif ediyoruz.

Bir de maddede, ücret alacaklarını, işçilerin ücret alacaklarından başka da alacakları olabilir. Senelik ücretli izin alacakları olabilir, hafta tatili ücreti alacakları olabilir, fazla mesai alacakları olabilir. Yani sadece işçi ücretlerinin teminata bağlanmasını istiyor. Diğer alacaklarının da, fazla mesai ücretlerinin de bunun içinde mütalâa edilmesi için her türlü alacaklarının üç aylık tutarı şeklinde ilâvesini istiyoruz. Getirilmekte olan madde, çürük ve sakat olarak getirilmiş oluyor. Bunun

eksikliklerinin bu şekilde tamamlanarak, yeni gelmiş bir maddenin dörtbaşı mamur çıkmasını âmir kılmak üzere tadil teklifi vermiş bulunuyoruz. Eğer komisyon muhabbeti, konuşmayı bırakıp bizim verdiğimiz tadil teklifi üzerine eğilecek olursa, çok haklı bir tadil önergesi verdiğimizizi anlayacaklardır. Komisyonun buna eğileceğini tahmin ve ümediyorum. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Kırbaşı, buyurun. Sayın Akdoğan, sizinki de üzerinde mi?

ABDÜLKADİR AKDOĞAN (Ağrı) — Evet.

FAİK KIRBAŞLI (Burdur) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım, evvelâ şu noktaya işaret etmek isteriz ki, birinci fıkrada genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar veya Kamu İktisadi Teşebbüsleri veya özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar tâbiri bulunmaktadır.

Şimdi bu (kuruluşlar) tâbiri, burada hakikaten izaha muhtaçtır. Şirket kelimesi girmiyen yerlerde Ticaret Kanunu şirket vasfını üzerine almamaktadır. Bu kuruluş, Ankaraşu gibi bir şey. Kuruluş nedir, hangi kuruluştur? Bunların açıklanmasında cidden fayda vardır. Çünkü bu alelâde bir teğekkül olabileceği gibi, şirket de olabilir. Siz kuruluş dersiniz, şirket demezsiniz. Bu suretle bu kanunun hükümlerine girmez. Bu çok önemli bir noktadır.

Diğer taraftan da şöyle dermiş: «mütaahhide verdikleri her türlü bina, köprü, kat ve yol inşası gibi yapım ve onarım işlerinde...» peki, sayın arkadaşlarım, buradaki binadan kasıt, inşası personelle alâkalı bulunan bir yer midir? Yani, lojman, ondan sonra büro ve buna benzer şeyler midir? Yoksa, çok geniş mânada, Fransızların içine aldığı mârında bir şey midir bu bina? E... Peki, su tesisleri mütaahhide verilirse ne olacaktır? Demek su tesislerinde çalışanların, istihkaklarıyla alâkalı hususlar bu maddenin dışındadır. Çünkü, o kadar sarih konulmuştur ki, her türlü bina, köprü deniliyor. Peki, hat ve yol inşası, büyük su tesisleri, kanalizasyon ve sair gibi şeyler binaya girmediği; köprü girmediği, hat ve yol inşası gibi şeyler girmediğine göre, bu türlü işlerden dolayı işçi çalışanların mesuliyetleri ne olacaktır? Madde sarih değil. Bu bakımdan

sayın komisyondan istirham ediyorum, bu bina tâbirinin içinde neler vardır, burada kürsüden tescil etsinler.

Diğer taraftan, peki, bu genel ve katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri veya özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar, bu maddenin getirdiği hükmü yerine getirmedikleri takdirde mesuliyetleri ne olacaktır? Bu belli değil. Yalnız şurada bir cümle var ücret alacağı olan işçilerin ücret alacaklarının üç aylık tutarından fazlası hakkında adı geçen idarelere her hangi bir sorumluluk düşmez. Bunun mefhumu muhalifinden, acaba bunların ödenmedikleri takdirde sorumlulukları mı mevzuubahistir? O belli değil. İstihdam edenler meselâ, vergi borcundan dolay istihdam ettiği adamlar mesuldür. Peki, istihkakından kesmediği takdirde mesuliyet kime raci olacak? İktisadi Devlet Tarekküllerinin yakasına mı yapışacağız? Mütaahhit hepsini almış gitmiş, böyle bir suiistimale girdiğinde işçi nereye gidecek? Burada sorumluluk korunanmıştır. Onun için çok rica ediyorum, komisyon bu hususta açıklamada bulunsun, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Maddenin lehinde Sayın Talât köseoğlu? Yok. Sayın Reşat Özarda? Yok. Sayın Sabahattin Savacı.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Bu maddede ile tasarı, önemli bir yenilik getirmektedir. Öteden beri şikâyet konusu olan ve bütün arkadaşlarımızın zaman zaman kendi muntakaları hemşerilerinin kapılarına kadar gelerek, muhtelif surette alamadıkları ücretlerinin alınmasına delâlet etmeleri, tavassut etmeleri istenmekte, üye arkadaşlarımız da Çalışma Bakanlığının, yahut diğer ilgili bakanlıkların mesul kâmilcelerine başvurmakta oradan alınan cevap, genel hükümler muvacehesinde mahkemeye başvurun, haklarınızı oradan alın, şeklinde olmaktadır. İşte aziz arkadaşlarım, işçi haklarına, işçinin alınteri karşılığı olan haklarına tasarı öncelik vermektedir, ağırlık vermektedir. Ben bu hükmü, büyük bir ihtiyaca cevap veren bu hükmü getirmiş olmasından dolayı ve büyük bir ihtiyaca cevap verdiğini nazarı itibara ala-

rak, iyi tetkik ettim, bu husustaki ihtiyacolan unsurları ihtiva eden bu tasarıdan dolayı ilgililere teşekkür etmek isterim.

Arkadaşlarım, bir işçiye umumi hükümler karşısında mahkemeye müracaat et hakkını talebet denilbilmesi asla yerinde değildir. O işçi gurbette çalışan bir işçidir, hele bu durumda mahkemeye başvurarak mütaahhiton veya her hangi bir yerden hakkını, günlerce alınterini koyduğu ücretini mahkeme yoluyla alması bir işçi için mümkün olmayan bir husustur. Bu itibarla buraya bu hükmün dereceli, muhtelif hususları da ihtiva eder şekilde konulmuş olması dolayısıyla şahsan memnun bulunmaktayım. Ayrıca diğer hususların bilhassa başka alacaklara takdimen işçi haklarının ödenmesinin ve ödenmemesi sebebiyle mesuliyetin kanun içerisinde yer alması bulunmasının ayrıca önemine işaret etmek isterim.

Yine, her hangi bir suretle el değiştirme, devretmek halinde yani haciz ve iera işlemleri mevzuunda, bu işte çalışan işçilerin ücret ve alacaklarından fazlası hakkında ancak hüküm ifade ediyor. Bu da çok önemli bir hüküm. Yine mallar ve başka kıymetler üzerine yapılacak haciz ve iera işlemlerinde de işçi ücretleri tekaddüm hakkına sahiptir. On dan sonraki miktarı üzerinde ancak iera ve haciz hüküm ifade edecektir. Bu itibarla, bu maddenin bütün ağırlığıyla isabetli ve yerinde olduğu kanaatiyle saygılarımı arz ederim.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Hasan Ünlü.

HASAN ÜNLÜ (Tunceli) — Muhterem arkadaşlar, 29 ncu maddenin birinci fıkrasında, özel kanunlarla kurulmuş bulunan kuruluşlar, kelimesi bence uygulamada birtakım zorluklar veren bir kelimedir. Bu kuruluşların neler olduğu maddede teker teker sayılması yerinde olacaktır.

İkinci husus, yine benden evvel Faik Kırbaçlı arkadaşım bahsettiler, istihkakları ilgili memur kesmediği takdirde yani, işçinin ücretlerini ayırmadan doğrudan doğruya alacaklı olan kimseye kaptırdığı takdirde işçinin başvuracağı yol şu olabilir. İlgili memur, bu hususta kusuru

olan memuru takibedecektir. Memur eğer alacaklı ile anlaşmışsa o zaman idare, memuru vazifesini ihmalden dolayı ya vazifesinden atacaktır veya maaşından bir kesinti yapacaktır. Maaşı hacizde ise işçi o zaman bu durumda gene mahrum kalacaktır. Buna göre Sayın Komisyondan bu mevzu hakkında maddeye gerekli sarahati vermesini istiyorum. Bu hususta izahat verilerse tatbikatçılar için, verecekleri bu izahat bir destek olacak ve bu izahatı tetkik eden hâkimler buna göre bir karar vereceklerdir.

İkide bir huzurunuzda çıkıp Sayın Komisyonun izahat vermesini istiyoruz. Sebep ne gelince, tatbikatçılara bir kolaylık olması için Komisyondan bunları talebediyoruz. Fakat, maaselef Komisyon tenezzül edip de bizim sorduğumuz sorulara cevap vermekten çekiniyor. Bence bu, yerinde bir şey değildir.

Diğer bir husus, üçüncü bir alacaklı, mütaahhitten yana alacaklı olan bir şahıs, bu mütaahhidin alacağı üzerine haciz muamelesini yürüttüğü zaman... Bilhassa bu başımdan geçti arkadaşlarım, mütaahhit iki işçi çalıştırmış ise, alacaklının alacağını kaçırmak için, o işte yirmi işçi çalıştırmış gibi gösterdi ve bayındırlık müdürünü getirdi, mukaveleyi ibraz etti. Biz bundan dolayı bir kuruş dahi alamadık ve böylece borçlu olan mütaahhit, anlaştığı kimseleri kendi köyünden toplamak suretiyle getirdiği adamlara birkaç para vermek suretiyle anlaşmış olduğu gerçi bize biliniyordu ama, bunun ispatı çok zor olduğundan dolayı biz alacağımızdan vazgeçtik. Böyle bir hile olduğu takdirde nasıl hareket edilmesi lâzımgeldiğini veyahut bu gibi hilelere meydan vermemek için maddeye ne gibi şekil verilmesi lâzımgeldiğini komisyon tetkik edip buna göre tekrar huzurunuzda getirirse yerinde olacaktır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Akdoğan.

ABDÜLBÂRİ AKDOĞAN (Ağrı) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan Sayın İşçi Partisi Sözcüsü Rıza Kuas bir daha evvelki konuşmalarında derler ki, Türkiye'de şu kadar işsiz vardır, bir taraftan derler ki, yüz binlerce işçi şirketlerden ücretlerini alamazlar. Yüz binlerce işçi ücretlerini alamadığına göre, Türkiye'de birkaç milyon işçi vardır, çalışıyor demektir. Kendileri bu hususta tezada düşüyorlar.

İkincisi, ben şahsan böyle yüz binlerce işçinin mütaahhitten para almadığını bilmiyorum.

İşçileri korur mahiyette getirilen maddede «mütaahhitten veya taşaronlardan istenecek bordrolara göre bu ücretleri bunların istihkaklarından öderler,» şeklinde işçinin daha evvelce bordroların karşılığında alacaklarını, işçinin alacağını garantiye bağladığı için maddenin birinci paragrafı yerindedir.

İkinci hususu; işçinin diğer alacakları, yani ücretinin dışında bulunan alacakları tazminat. ve saire ücretleri, bundan evvel görüştüğümüz maddelerin şümülü içerisinde. Binaenaleyh Rıza Kuas arkadaşımızın bu müdafaa tarzları da yersizdir.

Bir de Sayın Faik Kırbaşı arkadaşımız özel kanunlarla kurulan, yani özel kanunlarla kurulmuş olan kuruluşların lehinde bulundular. Ben şahsan o kanaatte değilim. Özel kanunlarla kurulmuş bugün Türkiye'de müesseseler ve hususi teşebbüsler vardır. Meselâ Ereğli Demir - Çelik İşletmesi gibi.

Bu bakımdan kanunun birinci paragrafında belirtilen, özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar tâbiri, telâşlarını izale edecek yödedir.

Kanunun diğer hususları tamamen işçi lehindedir.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Efendim madde üzerinde başka söz istiyen yoktur. Verilmiş olan tadil önergesini tekrar okutuyorum.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

4. — *Parti grupları Başkanvekillerinin, Millet Meclisinin 29 . 3 . 1967 Çarşamba gününe kadar tatil yapmasına dair önergesi. (4/173)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, vakit gecikmiştir. Meclis çalışmalarına 29 Mart Çarşamba gününe kadar ara verilmesi hakkında bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1967 yılı Bütçe kanunu tasarısının kabulünden sonra sayın üyelerin dinlenmelerini sağlamak ve seçim bölgeleriyle temaslarını mümkün kılmak üzere, Millet Meclisi çalışmalarına, 20 Mart tarihinden itibaren, 29 Mart Çarşamba günü toplanmak üzere, ara verilmesine karar

(Rıza Kuas ve arkadaşlarınının 29 neu madde ile ilgili önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

29 neu maddeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

30 neu maddeyi okutuyorum.

Ücret hesap pusulası

Madde 30. — İşveren her ödemedeki işçiye ücret hesabını gösterir imzalı veya işyerinin özel işaretini taşıyan bir pusla vermek veya işçinin yanında bulunan ücretli ilgili bu hesapları yine imzalı veya özel işareti altında kaydetmek zorundadır.

Bu pusla veya defterde ödemenin günü ve ilişkin olduğu dönem ile fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretleri gibi asıl ücrete yapılan her çeşit eklemeler tutarının ve vergi, sigorta primi, avans mahsubu, nafaka ve iera gibi her çeşit kesintilerin ayrı ayrı gösterilmesi gerekir.

Bu işlemler her türlü resimden muaftır.

BAŞKAN — Madde üzerinde önerge yoktur. 30 neu maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

verilmesini arz ve teklif ederiz.

Adalet Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi
IIüsamettin Atabeyli	Turhan Feyzioğlu
	Hilmi İncesulu
Millet Partisi	Yeni Türkiye Partisi
Hüseyin Ataman	Cengiz Ekinci
	Türkiye İşçi Partisi
	Tarık Ziya Ekinci

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul buyurduğunuz önerge gereğince 29 Mart 1967 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum. Sayın milletvekillerine hayırlı tatiller dilerim.

Kapanma saati : 18:35

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

75 NCI BİRLEŞİM

17 . 3 . 1967 Cuma

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL
GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI-
RILAN İŞLER

× 1. — İş kanunu tasarısı ve Tarım, Ulaş-
tırma, Sanayi, Millî Savunma, Sağlık ve Sosyal
Yardım, Bayındırlık, İçişleri, Ticaret, Adalet,
Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 2 şer
üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/232)
(S. Sayısı : 160) [Dağıtma tarihi : 1 . 12 . 1966]

2. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi
Ömer Ueuzal ve 6 arkadaşının, gece öğretimi
yapan İktisadi ve Ticari İlimler akademileri
öğretim üyeleri ile öğretim yardımcılarına
ve diğer personeline ek ücret verilmesine dair
kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komis-
yonları raporları (2/368) (S. Sayısı : 177) [Da-
ğıtma tarihi : 29 . 12 . 1966]

3. — 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Ka-
nununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve
bâzı fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı
ve Adalet Komisyonu raporu (1/268) (S. Sayı-
sı : 157) [Dağıtma tarihi : 24 . 11 . 1966]

4. — 6974 sayılı Türkiye Kömür İşletmeleri
Kurumu Kanununun 2 nci maddesinin (B) fik-
rasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve
Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Plân ko-
misyonları raporları (1/144) (S. Sayısı : 124)
[Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1966]

× 5. — Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel
kanunu tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve
Plân komisyonlarından 5 er üye seçilerek ku-
rulan Geçici Komisyon raporu (1/234) (S. Sa-
yası : 156) [Dağıtma tarihi : 24 . 11 . 1966]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı
Uzunhasanoğlu ve 9 arkadaşının, Ateşli silâh-
lar ve bıçaklar hakkındaki 10 . 7 . 1953 tarih
ve 6136 sayılı Kanununun 13 ncu maddesiyle
15 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesine
dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu ra-
poru (2/146) (S. Sayısı : 23) [Dağıtma ta-
rihi : 1 . 2 . 1966]

2. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Fik-
ret Turhangil ve 9 arkadaşının, Tababet ve
suabati sanatlarının tarzı icrasına dair 1219
sayılı Kanuna bir geçici madde eklenmesi hak-
kında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım
ve Adalet Komisyonu raporları (2/140) (S.
Sayısı : 90) [Dağıtma tarihi : 24 . 3 . 1966]

3. — Gaziantep Milletvekili Ali İhsan Göğüş
ve 12 arkadaşının, 5680 sayılı Basın Kanunu-
nun 31 nci maddesinin yürürlükten kaldırılma-
sına dair kanun teklifi ve İçişleri, Turizm ve
Tanıtma ve Adalet komisyonları raporları
(2/41) (S. Sayısı : 128) [Dağıtma tarihi :
9 . 7 . 1966]

× 4. — Umumi hayata müessir âfetler dola-
yısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımla-
ra dair 15 . 5 . 1959 gün ve 7269 sayılı Ka-
nunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu
kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında ka-
nun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân
komisyonlarından 5 er üye seçilerek kurulan

Gececi Komisyon raporu. (1/231) (S. Sayısı 159) [Dağıtma tarihi : 28 . 11 . 1966]

× 5. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1962 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Karayolları Genel Müdürlüğü 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/151, 1/34) (S. Sayısı : 149) [Dağıtma tarihi : 3 . 8 . 1966]

× 6. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Karayolları Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu. (3/251, 1/49) (S. Sayısı : 148) [Dağıtma tarihi : 3 . 8 . 1966]

× 7. — Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1963 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/390, 1/52) (S. Sayısı : 150) [Dağıtma tarihi : 3 . 8 . 1966]

× 8. — Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/115, 1/46) (S. Sayısı : 151) [Dağıtma tarihi : 3 . 3 . 1966]

× 9. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 1962 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1962 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/155, 1/35) (S. Sayısı : 152) [Dağıtma tarihi : 2 . 8 . 1966]

× 10. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 1963 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1963 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/372, 1/54) (S. Sayısı : 153) [Dağıtma tarihi : 3 . 8 . 1966]

11. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Cahit Ortaç ve 78 arkadaşının, 6183 sayılı Amme alacaklarının tahsili usulü hakkındaki Kanuna 23 . 10 . 1962 tarihli ve 85 sayılı Kanuna ilâve edilen gececi 5 ne maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/118) (S. Sayısı : 103) [Dağıtma tarihi : 26 . 4 . 1966]

12. — Başbakanlık Basımevi döner sermaye işletmesi kuruluşu hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/3, Cumhuriyet Senatosu 1/368) (S. Sayısı : 102) (Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 436; Millet Meclisi 1 ne Dönem S. Sayısı 255) [Dağıtma tarihi : 26.4.1966]

13. — Yozgat Milletvekili Celâl Sungur'un, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 28 ne maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Adalet komisyonları raporları (2/131) (S. Sayısı : 170) [Dağıtma tarihi: 23 . 12 . 1966]

14. — Hendek kazası Kemaliye mahallesi nüfusunda kayıtlı Mustafaoğlu 1329 doğumlu Faik Özer'in bakiye cezasının affı hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/244) (S. Sayısı: 172) [Dağıtma tarihi: 23 . 12 . 1966]

15. — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ragıp Üner'in Medeni Kanunun 253 ne maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/346) (S. Sayısı: 173) [Dağıtma tarihi: 23 . 12 . 1966]

16. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Avukatlık Kanununun 7 ne maddesinin kaldırılması ve 114 ne maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/348) (S. Sayısı: 174) [Dağıtma tarihi: 23 . 12 . 1966]

17. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, 5965 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/349) (S. Sayısı : 176) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1966]

18. — Eski Şiirt Milletvekili Süreyya Öner, eski Amasya Milletvekili Reşat Arpacıoğlu, eski Diyarbakır Milletvekili Hilmi Gündoğan ve Is-

tanbul Milletvekili İlhami Sancar'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12.3.1964 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1316 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair öner- geleri ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 5/4; Cumhuriyet Senatosu 4/66) (S. Sayısı : 20) [Dağıtma tarihi : 27 . 1 . 1966]

19. — Amasya Milletvekili Nevzat Şener'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 7 . 1963 tarihli Haftalık Karar Cetvelindek 399 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesi ne dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyo- nu raporu (Millet Meclisi : 5/5; Cumhuriyet Senatosu : 4/68) (S. Sayısı : 21) [Dağıtma tari- hi : 27 . 1 . 1966]

20. — Eski Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulu- nunun 30 . 4 . 1964 tarihli Haftalık Karar Cetve- lindeki 1494 sayılı Kararın Genel Kurulda görü- şülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Ko- misyonu raporu (Millet Meclisi 5/6; Cumhur- yet Senatosu 4/69) (Millet Meclisi S. Sayısı : 19; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 522) [Da- ğıtma tarihi : 28 . 1 . 1966]

21. — Yeniden kurulacak vakıflar hakkın- da kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden ku- rulu Geçici Komisyon raporu (1/239) (S. Sa- yısı : 183) [Dağıtma tarihi : 17 . 1 . 1967]

22. — Polis vazife ve salâhiyet Kanununun 25 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/163) (S. Sayısı : 188) [Dağıtma tarihi : 21.1.1967]

23. — Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve Sayıştay Başkanlığı 1965 yılı Kesinhesabı hak- kında Meclis Hesapları İnceleme Komisyonu raporları (5/25) (S. Sayısı : 190) [Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1967]

24. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna ve 9 arkadaşının, Mehmetoğlu Murat Çalışkan'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tek- lifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/302) (S. Sayısı : 216) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

25. — T. B. M. Meclisi Saymanlığının, Hazi- ran, Temmuz ve Ağustos 1966 ayları hesabı hak-

kında Hesapları İnceleme Komisyonu raporu. (5/26) (S. Sayısı : 225) [Dağıtma tarihi : 2 . 3 . 1967]

26. — T. B. M. Meclisi Saymanlığının, Eylül, Ekim ve Kasım 1966 ayları hesabı hakkında Hesapları İnceleme Komisyonu raporu. (5/27) (S. Sayısı : 226) [Dağıtma tarihi : 2 . 3 . 1967]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

1. — 17 . 7 . 1965 tarihli ve 507 sayılı Es- naf ve küçük sanatkârlar Kanununun 111 ve 112 nci maddeleriyle geçici 1 nci maddesinin de- ğiştirilmesine ve bu kanuna geçici 4, 5 ve 6 nci maddelerin eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri, Ticaret ve Sanayi komisyonla- rından üçer üyeden kurulu Geçici Komisyon ra- poru. (1/85) (S. Sayısı : 88) [Dağıtma tarihi : 17 . 3 . 1966]

2. — 1111 sayılı Askerlik Kanununun 35 nci maddesinin (c) fıkrasına 4092 sayılı Kanunla eklenen hükümleri değiştiren ve bu kanuna ge- çici bir madde ekliyen 350 sayılı Kanunun de- ğiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savun- ma Komisyonu raporu (1/68) (S. Sayısı : 31) [Dağıtma tarihi : 8 . 2 . 1966]

3. — 1111 sayılı Askerlik Kanununun 41 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/110) (S. Sayısı : 94) [Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1966]

4. — Karayolları Trafik Kanununun 232 sa- dık Kanunla değişik 26 nci maddesinin (A) fı- krasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Millî Savunma komisyonları rapor- ları (1/94) (S. Sayısı : 143) [Dağıtma tarihi : 22 . 7 . 1966]

5. — 1076 sayılı İhtiyat Subayları ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 14 ncü madde- sinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/77) (S. sayısı : 158) [Dağıtma tarihi : 24 . 11 . 1966]

6. — 5584 sayılı Posta Kanununun 1, 3, 25, 26 ve 40 nci maddelerinden «İş kâğıtları» keli- melerinin çıkarılması hakkında kanun tasarısı

ve Ulaştırma Komisyonu raporu. (1/127) (S. Sayısı : 63) [Dağıtma tarihi : 19 . 2 . 1966]

7. — Hafta tatili hakkındaki 394 sayılı Kanunun 4 nci maddesinin (D) fıkrasına bâzı ilâveler yapılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Çalışma Komisyonları raporları (1/62) (S. Sayısı : 62) [Dağıtma tarihi : 19 . 2 . 1966]

× 8. — Ceza işlerinde karşılıklı adli yardım Avrupa Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/147) (S. Sayısı : 145) [Dağıtma tarihi : 26 . 7 . 1966]

× 9. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmasına dair 28 Haziran 1966 tarihli Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Dışişleri komisyonları raporları (1/264) (S. Sayısı : 166) [Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1966]

× 10. — Nükleer enerji sahasında hukukî mesuliyete dair Sözleşmeyi tadil eden Ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261) (S. Sayısı : 167) [Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1966]

× 11. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik geçici 5 ve 6 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki 11 . 2 . 1966 tarihli ve 724 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/156) (S. Sayısı : 112) [Dağıtma tarihi : 7 . 5 . 1966]

12. — T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine 6842 sayılı Kanunla eklenen (g) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/152) (S. Sayısı : 123) [Dağıtma tarihi : 4 . 7 . 1966]

13. — 6234 sayılı Köy enstitüleri ile İlköğretim okullarının birleştirilmesi hakkındaki kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Milli Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/89) (S. Sayısı : 127) [Dağıtma tarihi : 5 . 7 . 1966]

14. — Otuzbir kişiye vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları

(1/64) (S. Sayısı : 131) [Dağıtma tarihi : 14 . 7 . 1966]

15. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 10 arkadaşı ile İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve 11 arkadaşının Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununa bâzı maddelerin eklenmesine ve bu kanunun bir maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Ticaret, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/75) (S. Sayısı : 132) [Dağıtma tarihi : 14 . 7 . 1966]

16. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 22 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/145) (S. Sayısı : 134) [Dağıtma tarihi : 14 . 7 . 1966]

× 17. — Cezaların infazı sırasında ve infazdan sonraki korunmaya ait kanun tasarısı ve Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/113) (S. Sayısı : 135) [Dağıtma tarihi : 14 . 7 . 1966]

18. — İzmir Milletvekili Hüsamettin Gümmüşpala ve 50 arkadaşının, T. C. Devlet Demiryolları İşletmesinde çalışan bir kısım memurların kıdemlerinin tanınması hakkında kanun teklifi ve Maliye, Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (2/123) (S. Sayısı : 155) [Dağıtma tarihi : 3 . 8 . 1966]

× 19. — 6368 sayılı Kanunla onaylanan Milletlerarası Sağlık Tüzüğü'nün bâzı hükümlerini değiştiren 12 Mayıs 1965 tarihli Ek Tüzüğü'nün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım komisyonları raporları (1/260) (S. Sayısı : 175) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1966]

20. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Kadri Kaplan ve 4 arkadaşının, 97 sayılı Kanunla değiştirilen 1076 sayılı Kanunun 3 nci maddesine 5 fıkra eklenmesine dair ek kanun teklifi ile Mardin Milletvekili Rifat Baykal ve 3 arkadaşının, 1963 ders yılında Harb Okulu öğrencilerinden okuldan ihracolunanların askerlik mükellefiyetlerini düzenliyen kanun teklifi ve Milli Savunma Komisyonu raporu. (2/2, 2/66) (S. Sayısı : 22 ye 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 29 . 12 . 1966]

21. — Uşak Milletvekili Fahri Uğrasızoğlu'nun. 27 . 5 . 1935 tarih ve 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel tatiller hakkındaki Kanununun 2 nci maddesinin (D) ve (E) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/258) (S. Sayısı : 178) [Dağıtma tarihi : 30 . 12 . 1966]

× 22. — Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin (1 750 000 000) liraya çıkarılması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporu (1/263) (S. Sayısı : 184) [Dağıtma tarihi : 17 . 1 . 1967]

23. — Rize Milletvekili Erol Yılmaz Akçal ve 2 arkadaşının, 13 . 7 . 1965 tarih ve 647 sayılı cezaların infazı hakkındaki Kanununun 7 nci maddesinin (B) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu. (2/116) (S. Sayısı : 191) [Dağıtma tarihi : 3 . 2 . 1967]

24. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/162) (S. Sayısı : 192) [Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1967]

25. — Ankara Milletvekili Hasan Türkay ve 3 arkadaşının, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60 nci maddesine bir fıkra eklenmesi ile yine 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa bir madde ilâve edilmesine dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma ve Plân Komisyonları raporları (2/203) (S. Sayısı : 193) [Dağıtma tarihi : 11 . 2 . 1967]

× 26. — Ankara ve İstanbul şehirlerine içme, kullanma ve endüstri suyu temini hakkında kanun tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile 9 arkadaşının teklifi ve İçişleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Plân komisyonları raporları (1/197, 2/235) (S. Sayısı : 209) [Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1967]

× 27. — Su ürünleri kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine; Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve 10 arkadaşı ile Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Tefvik İnci'nin, Su ürünleri kanunu teklifleri ve Gümrük ve Tekel, İçişleri, Ticaret, Maliye, Adalet, Tarım ve Plân komisyonlarının

dan 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/190, 2/26, 2/42, 2/83) (S. Sayısı : 210) [Dağıtma tarihi : 17 . 2 . 1967]

28. — Çanakkale Milletvekili Cihad Baban'ın Salih Sıtkı Fıstıkeri'ne vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/119) (S. Sayısı : 211) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

29. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve 5 arkadaşının Ali Rızaoğlu 1314 doğumlu Abdurrahman Özgen'e vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/264) (S. Sayısı : 212) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

30. — Samsun Milletvekili Kâmrân Evliya-oğlu ile Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan'ın, Abdullâh Oğuz'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/326) (S. Sayısı : 213) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

31. — İki kişiye vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/226) (S. Sayısı : 214) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

32. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Sami Küçük ve 3 arkadaşının Mehmetoğlu İsmail Borazan'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/356) (S. Sayısı : 215) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1967]

× 33. — Yabancı memleketlerde yapılan evlenme merasimlerinin kolaylaştırılması hakkındaki sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları (1/181) (S. Sayısı : 222) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1967]

34. — 30 . 12 . 1960 tarihli 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda değişiklikler yapılmasına dair 19 . 2 . 1963 tarihli ve 202 sayılı Kanunun 642 sayılı Kanunla değişik geçici 4 ncü ve 26 . 6 . 1964 tarihli ve 484 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporu (1/258) (S. Sayısı : 224) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1967]

35. — Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü ile Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Genel Müdürlüğüne bağlı kurum, okul ve kuruluşlara döner sermaye verilmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 9 arkadaşının kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonlarından 7 şer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/259,) (2/71) (S. Sayısı : 227) [Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1967]

× 36. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansının kırkbeşinci toplantı dönemi sırasında kabul edilen 116 sayılı Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları. (1/309) (S. Sayısı : 228) [Dağıtma tarihi : 13 . 3 . 1967]

× 37. — Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika Kırallığı arasında imzalanan Sosyal Güvenlik

hakkında Genel Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları. (1/315) (S. Sayısı : 229) [Dağıtma tarihi : 14 . 3 . 1967]

× 38. — Makinalardan korunma ile ilgili 119 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları. (1/319) (S. Sayısı : 230) [Dağıtma tarihi : 14 . 3 . 1967]

× 39. — Türkiye Cumhuriyeti ile Holânda Kırallığı arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları. (1/293) (S. Sayısı : 231) [Dağıtma tarihi : 15 . 3 . 1967]